SIEGER DE BRONSMAN

DOOR H. J. POPPING

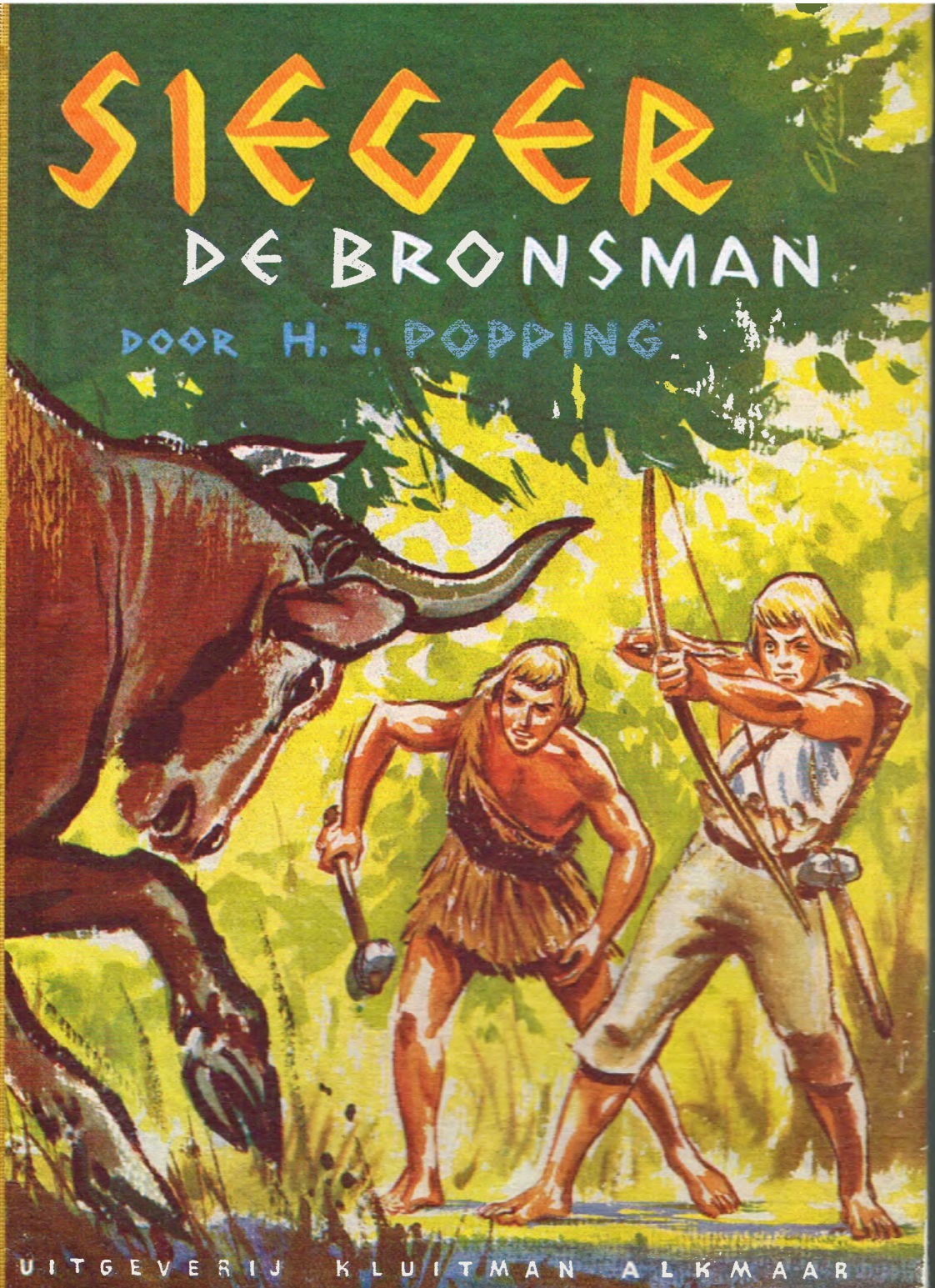

UITGEVERIJ KLUITMAN ALKMAAR

Collectie boeken.

Van de heer H.J. Popping.

Sieger de Bronsman

Geïllustreerd door G. van Straaten.

Leeftijd 10 – 14 jaar.

Vervolg.

Hoofdstuk 5 t/m 9.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Vreemde pijlen . . .

Het drietal was nu een gebied doorgetrokken, waar alle boomgroei mankeerde. Ze stuitten thans op een riviertje en een onduidelijk veldspoor bleek dat in zijn kronkelloop te volgen. Hoe verder ze kwamen des te breder werd de stroom en hier en daar was deze verbreed tot een flinke plas. Op een daarvan zagen de reizigers een paar mannen in een kano bezig met vissen. De ruiters reden kalm door; de vissers bevonden zich aan het andere einde van de plas. Een eindje verder zagen ze op de overkant van de stroom een paar armelijke woningen staan, niet veel beter dan hutten. „Die huizen zijn nog slechter dan die van de lieden van de steengraven," merkte Bruno op.
„De mensen hier zijn ook zeer arm," lichtte Sieger toe. „Ze bezitten soms niets dan enige schapen. Ze leven voor een groot deel van de visvangst."
„Zit hier veel vis?" vroeg Bernhard.
„O ja, soms spoelt het Grote Water tot hier over het land en als het erg boos weer is en de storm over de wereld raast, nog veel verder."
„Maar hoe kunnen ze hier dan wonen?"
„Ze zoeken voor hun woningen de hoogste plekjes uit, maar het blijft toch gevaarlijk wonen en de huizen worden soms zo maar weggespoeld. Ze moeten dan ver het land in trekken om nieuw bouwmateriaal te halen. Misschien is dit ook wel een reden, dat ze niet veel drukte maken van hun woningen."
De vrienden zagen in de verte nog een drietal woningen liggen. Maar dit waren dan ook de laatste sporen van bewoning, die ze tegenkwamen voor ze bij het Grote Water aankwamen. Het landschap rondom hen werd nu een aaneenschakeling van plassen, waar tussen door de ruiters hun weg moesten zoeken.
De rivier naast hen had zich langzamerhand verbreed tot een schier eindeloze watervlakte, waarin echter nog hier en daar zand- of kleiplaten boven het water uitstaken.
„Ik zou hier toch niet graag willen wonen," vond Bernhard. „Wat een vreselijk eentonig en naargeestig land!"
Geen mens, geen dier zelfs zag men op de eindeloze vlakte. Alleen rauw schreeuwende meeuwen in meerdere soorten vlogen over het water van de rivier, speurend naar vissen, die zich in hun element veilig waanden.
Eindelijk kon Sieger uitroepen: „Ziet, jongens, daarginds hebben we het Grote Water!"
Maar de jongens zagen nog niets, ook nog niet in de richting, in welke hun vriend wees. Het was daarginder toch ook precies als rechts en links van hen, eenzelfde vlakte. Of neen, toen ze scherper zagen, was er toch enig verschil; aan weerszijden was het overal de geel-grijze kleigrond met een gedeeltelijke groene begroeiing en daar in de verte voor hen was de bodem, of wat het was, grijs van kleur. En toen ze nog wat verder kwamen, zagen de jongens, dat in die donkere massa voor hen enige beweging scheen te zijn en dat er witte banen over liepen die soms verdwenen en later weer zichtbaar waren.
Sieger liet de paarden even halt houden. „Let op!" zeide hij. „Hoort ge nog niets? Het is de eeuwige zang van het Grote Water!"
De knapen luisterden opmerkzaam. Ja, nu hoorden zij het ook. Gedragen door de wind, drong nu een zwaar, dof murmelen tot hen door. Ze wisten niet hoe het kwam, maar deze stem roerde hun binnenste. Dat was dus de zang van het geheimzinnige Grote Water!
Zij stegen af en lieten de paarden achter omdat de bodem hier ongewis werd.

„Tweemaal in een dag en een nacht tezamen stroomt het water ver over het land en tweemaal in diezelfde tijd loopt het weer terug," lichtte de bronsman toe.
„Hoe komt dat?"
„Dat weet niemand zeker," antwoordde de bronsman. „Als het water bij stormweer ver het land in stroomt, dan werpt het vaak de barnsteen neer en vele vissen blijven achter in de plassen, waar het overheen is gekomen."
„Ziet thans nog voor het laatst naar het Grote Water, jongens," zei de bronsman.
„We moeten weer vertrekken, want de dag spoedt zich reeds snel ten einde en het is gevaarlijk ons hier door het water te laten verrassen."
De jongens wierpen nog een blik op de eindeloze watermassa, waarboven de snelle meeuwen zweefden en ze luisterden nog even naar het gegrom van de aanrollende golven. Daarop begaven ze zich met hun leidsman op weg naar de paarden. Het scheen, dat deze verheugd waren, toen ze hun meesters zagen naderen en dat ze dit te kennen wilden geven door te hinniken en ongeduldig met een der voorbenen te krabben. Deze troosteloze wijde wereld, die hun geen enkel grasje bood beviel hun blijkbaar geheel niet.
Ze volgden een spoor dicht langs het grote water en eindelijk hield Sieger halt bij een rivier, waar de paarden konden drinken en de tent werd opgezet. Spoedig lagen allen in diepe rust.
Hoe lang ze hadden geslapen, wisten ze niet, maar opeens werden Sieger en Bernhard uit hun slaap opgeschrikt door een geschreeuw van Bruno.
„Wat is er toch, Bruno?" riep de bronsman.
De aangesprokene stotterde eerst iets onverstaanbaars. Toen kwam uit zijn mond: „Gelukkig, dat ik weer wakker ben. O, ik droomde zo verschrikkelijk.... ik lag in het Grote Water

en toen kwam er een vreselijk grote golf en die verstikte me bijna."
Sieger en Bernhard lachten.
„Lach toch niet, ik was zo naar, ik werd haast platgedrukt.."
„Platgedrukt! Zeg eens, hoeveel huiden heb je over je lijf getrokken?" vroeg Sieger.
„Ik weet het niet, maar een heleboel. Ik lig eronder te zweten."
„Geen wonder, dat je haast platgedrukt werd. Gooi wat van je lichaam af!"
De vrienden hoorden buiten de paarden snuiven en stampen.
„Ik ga eens even kijken naar de dieren," zei Sieger. „Ze zijn onrustig. Blijf maar kalm liggen."
De bronsman begaf zich naar buiten. Het was een heldere lucht, maar flink koud. Twee der paarden begonnen zacht te hinniken, toen Sieger naderde. De jonge man zag, dat de dieren alles hadden kaal gevreten, wat onder hun bereik was. Hij ging ze daarom een eindje verplaatsen. Zijn rijdier drukte liefkozend zijn fluwelige snuit tegen diens lichaam, toen de bronsman genaderd was.
Toen Sieger weer in de tent terug kwam, ging hij in een der manden zoeken naar zijn vuurstenen en droge zwam, om daarmee vuur te maken. „Ik ga even een vuur aanleggen, jongens," zeide hij. „De paarden zijn erg onrustig; ik ben bang, dat hier wolven rondzwerven."
„Zullen we je helpen, Sieger?"
„Neen, ik kan alleen wel ruigte en takken zoeken. Ik blijf een gedeelte van de nacht buiten bij het vuur, om dat te onderhouden. Slaapt gij nu, dan kunt ge me aflossen zodra ik je roep. Ik vertrouw de paarden daar niet alleen; als ze al te zeer schrikken voor de grijze rovers en zich zouden losrukken, dan zouden we nog niet klaar zijn. Ik geloof zeker, dat in deze wildernis een gehele wolvenfamilie haar tehuis heeft."
Sieger verliet de hut en verzamelde droge bladeren, verdorde

grasstengels en dood, droog hout. Daarop ging hij vuur slaan uit de stenen en zorgde dat een vonk in de droge stuifzwam terecht kwam. Nu even blazen en snel wat fijngewreven dorre grasstengeltjes toegevoegd. De grondslag van het vuur was hiermede verkregen en spoedig vlamde nu een houtvuur op tussen de paarden en de tent.
Toen betrok hij de wacht. Af en toe huilde een wolf in de verte, het vuur scheen de dieren af te schrikken, ze zouden het niet wagen dichterbij te komen, meende de bronsman. Stijf van het zitten riep hij een poos later Bruno. Slaapdronken stond de jongen op, lachend schudde de bronsman hem heen en weer.
„Vooruit maat, en let goed op het vuur, dan kan ons niets gebeuren." Bruno bromde wat en betrok op zijn beurt de wacht. Een poos keek hij naar de kringelende vlammetjes, stil was het om hem heen, doodstil.... en langzaam sukkelde de jongen in slaap, een slaap nu niet verstoord door kwellende dromen als daarstraks. En langzaam ook, niet meer geregeld onderhouden, doofde het vuurtje uit....
Een kreet die door merg en been drong, vlak bij hem, deed hem verschrikt opspringen, een kreet welke door meerdere werd gevolgd. Nog even belicht door een laatste opleving van het stervende houtvuurtje stond daar een grote grijze wolf, en tot zijn ontzetting zag Bruno in het duister de gloeiende ogen van zeker nog zeven van deze ondieren.
Overval van een bende wolven, en hij.... hij had geslapen en zijn plicht verzaakt. Bliksemsnel spande hij zijn boog, maar reeds kwamen Sieger en Bernhard, eveneens uit hun slaap opgeschrikt, aanrennen. Sieger greep een nog gloeiende vlammende tak en wierp die de wolf pardoes in de muil.
„Schiet op de ogen," riep hij, en Bernhard en Bruno, de laatste zichzelf weer geheel meester, zonden een regen van pijlen op de wolven af, terwijl Sieger haastig het vuur oprakelde, zodat dit binnen enige seconden weer hoog opvlamde

en de naaste omgeving in een spookachtig licht zette. De wolven deinsden af, één van hen echter, een even groot exemplaar als welke Sieger met zijn vlammende toorts had verdreven, sloop brutaal na een omtrekkende beweging weer naderbij. Bruno zag hem op het laatste ogenblik, hij stond gereed zich op Sieger te werpen, die in gebukte houding nog wat hout verzamelde.
Een pijl suisde door de lucht, even later gevolgd door een tweede, de wolf viel in het hart getroffen, neer. Sieger en de jongens kwamen naderbij.
„Dank je wel, Bruno," zei de bronsman, „dat schot kwam terechtertijd." Hij maakte Bruno geen enkel verwijt over zijn nalatigheid, eerder was hij boos op zichzelf. Zijn vader zou nooit de wacht hebben overgelaten aan een knaap in een gevaarlijk gebied waar wolven huisden, natuurlijk had hij zèlf moeten blijven waken! Bovendien had Bruno door zijn flink optreden weer veel goed gemaakt.
„Als je iemand bedanken wilt, moet je Bernhard ook bedanken," zei Bruno bescheiden, „er zitten twee pijlen in het hart van de wolf."
„Ik," kwam Bernhard verwonderd, „ik heb helemaal niet geschoten, tenminste zeker op deze knaap niet. Ik ben steeds bezig geweest de troep te verjagen, ik heb nauwelijks gezien wat hier gebeurd is."
„Ja maar...." vervolgde Bruno, „ik heb maar één keer geschoten, dat weet ik zeker...."
Sieger trok beide pijlen uit het lichaam van de gedode wolf.
„Dat is mijn pijl," riep Bruno, „ik zie het aan de punt."
„Maar dat is mijn pijl niet," verklaarde Bernhard, de andere pijlpunt overnemend, „trouwens, zulke punten maken wij niet. Ik tenminste zeker niet. Wie deze heeft gemaakt moet een meester in het vak zijn...."
Sieger knikte, zijn gezicht drukte bezorgdheid uit.
„Juist, een meester in het vak," sprak hij langzaam. „De pijl

is gemaakt in de nederzetting welke wij nog pas bezochten. En de maker was Volker, de dief. De hoofdman vertelde mij dat hij een zeer bekwaam vuursteenbewerker is en dat men hem daarom nog zo lang in hun midden had geduld. Ik vrees jongens dat deze pijl niet zozeer voor de wolf als wel voor mij bedoeld was. Die punt is bij toeval in het hart van de wolf terecht gekomen."

„Dus jij denkt. . . .?"

„Ik denk, dat Volker ons is nageslopen en hier in de opschudding een kans wilde wagen. Daarom gaan we nu zo gauw mogelijk naar de nederzetting van de steengrafmensen en daarna langs de kortste weg naar huis."

„Dat is jammer," zeiden de twee jongens teleurgesteld.

„Jawel, maar dit is als een uitstapje bedoeld," voegde de bronsman hun rustig toe. „We zijn onvoldoende bewapend voor een krijgstocht. Had ik kunnen denken dat slecht volk ons pad zou kruisen, zou ik daarop hebben gerekend."

„Dus we mogen evengoed volgend jaar weer mee."

Sieger knikte.

„Beloofd is beloofd, dit uitstapje heeft jullie al veel geleerd. Opbreken en op mars!"

Eindelijk — de zon aan de hemel had haar hoogste stand reeds bereikt — reed men de nederzetting binnen, waar de bronsman nog wilde trachten wat van zijn waren te ruilen. Het was een der grootste van de steengrafmensen, had Sieger zijn vrienden reeds verteld. En vaak hadden zijn vader en hij daar een goede ruilhandel gedaan, had hij gezegd. Thans was het de jonge man alleen nog te doen om een partijtje wol en graag ook fraaie bontvellen. Aan zware huiden had hij geen behoefte meer.

De jeugd uit de nederzetting scheen Sieger goed te kennen. Ze maakten zo 't scheen dadelijk in de woningen bekend, dat een der bronsmannen was aangekomen, want reeds spoedig kwamen nieuwsgierigen en voor ruilhandel gegadigden opdagen. De ruiters stegen van hun paarden en maakten deze vast op een grasveldje. De manden met ruilwaar werden afgeladen en op het gras neergezet. Sieger stalde eerst zijn stenen wapens uit en daarna een partijtje bronswerk, wapens en blinkende halsringen en armbanden. Met de laatste hoopte hij de vrouwen te verlokken, die eigenlijk over de wol beschikten. Hij gaf aan de aanwezigen te kennen, dat hij geen zware huiden meer kon inruilen, doch alleen nog wol en bontvellen. En daarop kwam weer het aanbod en werd het een vragen en bieden. Sieger werd enige stenen wapens, twee bronzen armbanden en een halsring armer, doch weer een partijtje wol en bontvellen rijker.

Toen de ruilwaren weer werden ingepakt, gingen de vrienden aan hun maaltijd beginnen; in ruil voor enige bronzen pijlspitsen kregen ze van een kennis van Sieger een aantal meelkoeken. En de vrouw, die waarschijnlijk meende een goede ruil te hebben gedaan met haar glimmende halsring tegen een partijtje wol, bracht aan de reizigers een portie melkpap.

De middag schoot al flink op, toen de ruiters de nederzetting weer verlieten, het pakpaard hoog opgeladen met bont en wol.

Na een paar uur rijden waren de vrienden buiten het gebied der steengraflieden en hun weg voerde nu lange tijd door een naar het scheen onbewoonde wereld. Tegen de avond werd weer een beschutte plek aan een water opgezocht. Terwijl Sieger een vuur ging aanleggen, want hij wilde in de nacht ongewenst gedierte van de paarden afhouden, slopen Bernhard en Bruno met hun boog rond de plas, waaraan ze kampeerden en waarin zich vele watervogels ophielden. Toen ze weer bij Sieger terugkeerden, konden ze deze als jachtbuit een eend en een vette gans tonen. Snel werden de vogels van hun veren ontdaan en van de ingewanden gezuiverd. Daarna werden de dieren aan het spit gebraden, waarna de vrien-

den, hurkend rondom het vuur het sappige, malse vlees verorberden.
De volgende morgen werd het laatste deel van de reis afgelegd. Het werd tijd ook, want de proviand raakte op; de vogels van de vorige avond waren dubbel welkom geweest. Bernhard en Bruno wilden dan ook nog eens een jachtpartijtje opzetten, maar Sieger voelde daar weinig voor. „We zijn bijna weer thuis," zeide hij.
En hij had hierin gelijk. De zon was nog steeds klimmende aan de blauwe koepel, toen de jongens in de verte de hun zo welbekende boomgroep zagen opdoemen, waartussen de woningen van hun stam lagen.

De moeders van de beide knapen waren reeds ongerust geworden, toen Bernhard en Bruno in de avond van de derde dag zich nog niet hadden vertoond. Mans en Bruno's vader hadden gezegd, dat de drie toch gemakkelijk enig extra oponthoud of een kleine tegenslag konden hebben gekregen, waardoor Siegers reisplan vast in de war zou zijn gelopen. De bronsman was overigens een zeer ervaren en voorzichtig reiziger. Alles goed en wel, maar Bernhard en Bruno waren toch nog maar knapen en eigenlijk veel te driest en te ontstuimig, meenden de ongeruste moeders. Ze waren dan ook zielsverheugd, toen het drietal weer opgewekt kwam opdagen.
Sieger zou nog een dag in de nederzetting verblijven voor hij de terugreis naar zijn ouderlijk huis aanvaardde. Tegen de avond verzamelden zich de ouders, broers en zusters van Bruno en andere stamgenoten in de woning van Mans. Hier vertelden Bernhard en Bruno van hun wedervaren: van de steengrafmensen en vooral van die grote graven van ontzettend grote stenen, en van hun kleine huizen en dan van het Grote Water, dat steeds maar doorgromde en dat soms hele streken overstroomde, zodat de huizen van de arme mensen, die daar

in de buurt woonden, wegspoelden. Toen Bruno op wel wat overdreven wijze had verhaald van de nachtelijke overval door Volker, die hij schilderde als een reusachtige, sterke kerel, toen kon Linde niet nalaten te vragen:
„En heb jullie Sieger flink geholpen om die man te overmeesteren?"
Bruno antwoordde: „Ha, ha, hij had hem al op de grond liggen voor wij wakker werden. Maar toen hij naar het opperhoofd ging, moesten Bernhard en ik hem bewaken."
„Nog al een kunst, toen Sieger hem al aan handen en voeten gebonden had," zei Linde kleinerend.
„Nu, jij gaat later maar met Sieger mee om op hem te passen!" kon Bernhard niet nalaten te zeggen.
Nadat de jongens hun verhaal geëindigd hadden, ging bij het licht van een paar fakkels Sieger verder van zijn reizen vertellen.
Terloops werd nog even gewaagd van het avontuur met de wolven, maar onderweg was afgesproken niet te spreken over de tweede pijl welke eveneens het hart van het ondier had getroffen. Het zou de moeders maar nodeloos ongerust maken.
De volgende morgen brachten de knapen hun vriend tot de naaste nederzetting, hij verzekerde hun nogmaals dat hij, zodra het barre getij was geweken, hen zou komen halen voor de grote reis.
„Reken maar dat we zullen zorgen wèlbewapend te zijn," verzekerden de jongens elkaar grimmig. „Wanneer die Volker ooit weer komt opdagen, zal hij merken met lieden te doen te hebben die niet alleen maar een uitstapje maken."
Met meer ijver dan ooit vervaardigden ze zich een wapenarsenaal waarover hun vaders weliswaar trots, maar ook verwonderd waren.
„Zijn jullie van plan niets dan oerossen te schieten?" plaagde Mans.
De jongens gaven een ontwijkend antwoord, Bernhard oefen-

de zich iedere dag in het schieten en Bruno was er na enige weken zeker van, dat hij nooit meer bij een wachtvuur in slaap zou vallen!

ZESDE HOOFDSTUK.

De barre winter.

De dagen waren kort geworden en de nachten lang. En daarbij was er vele dagen guur, buiïg weer. Wanneer de mensen op zulke dagen niet buiten behoefden te zijn, bleven ze ook overdag in hun woonvertrek en zochten enig werk, dat ze binnen bij het haardvuur konden doen. Toch waren er ook nog dagen, waarop het zonnetje scheen, dat de stamgenoten naar buiten lokte. Als nog twee manen waren versleten en de derde op haar volle grootte zou zijn, dan zouden de nachten reeds op het allerlangst zijn, had de Wijze gezegd.
De beide knapen hadden het nog steeds druk gehad. Bernhard met zijn beide broertjes en Bruno met een broertje en een zusje en nog vele andere kinderen waren uitgegaan voor de pluk van de bruingetinte hazelnoten, die nu rijp waren. Ze hadden leren of linnen zakken of houten en van leem gebakken vaatwerk bij zich. En groot, zeer groot was de oogst van deze smakelijke, gezonde vruchten. Want overal in de bosrand langs de Aa en in losstaande boomgroepen en niet te vergeten langs de zoom van het woud, vond men de hazelaar. Soms waren de noten reeds zo overrijp, dat ze van de takken vielen, als men de struiken maar even schudde. Men kon ze dan van de grond oprapen.
Vele malen waren Bernhard en zijn broertjes er op uit getrokken voor de pluk. Ze hadden gezorgd, dat Moeder de glanzende bronzen emmer geheel gevuld had gekregen met noten en daarna had ze nog twee aarden potten voor hetzelfde doel moeten afstaan. En op zekere dag hadden ze haar verrast met een flinke partij rijpe, maar nogal zure appels. Op een morgen — het was nog maar pas licht buiten —

greep Bernhard weer eens naar zijn boog en pijlen.
„Waar ga je naar toe, Bernhard," vroeg zijn moeder.
„Ik ga proberen een paar eenden te schieten; de trekvogels zijn er al," antwoordde de jongen.
„Dat heeft geen haast, die zijn er morgen ook nog wel. Je moet ons helpen."
„Waarmee?"
„We moeten leem klaarmaken voor het bakken van potten."
„Dat is werk voor vrouwen."
„Het bakken wel; ook het vleesbraden. Maar evenals de mannen voor vlees zorgen, zo moeten ze dit ook doen voor het leem van de potten, Bernhard. En zorg ervoor, dat de leem goed zuiver is, zonder bijmenging van zand."
De jongen begreep, dat hij moest gehoorzamen. Verdrietig hing hij zijn boog weer aan de wand en hij begaf zich, in gezelschap van zijn hond, naar de leemgroeve. Na een poos kwam hij terug met een zak vol leem.
„O, veel te weinig!" riep Linde, toen de knaap de grondstof voor de potten dicht aan de haard uitschudde.
Bernhard keek zijn zuster boos aan. „Ben jij misschien van plan om de hele dag potten ineen te draaien?" vroeg hij.
„Neen, maar we komen een groot voorraadsvat te kort en daarvoor moeten we veel meer leem hebben."
Meteen ging de deur open en Bruno kwam informeren of zijn kameraad klaar was voor de eendenjacht, hij had al een hele tijd op Bernhard zitten wachten.
Met een nijdig gezicht vertelde Bernhard van zijn tegenslag deze ochtend. Bruno vatte het geval gelukkig wat luchtiger op. Hij zette zijn boog met pijlkoker tegen de wand en zeide: „Ik ga je even helpen."
De knapen gingen nu gezamenlijk een vrachtje leem halen en kwamen al spoedig terug met een behoorlijke hoeveelheid. Thans was voldoende er naar de mening van Linde.
Bernhard riep Waker, zijn hond, die intussen al had opgemerkt, dat zijn meester en vriend genoeg had gekregen van het doelloos kijken naar het vuur en de klomp modder, en nadat de jeugdige jagers hun wapentuig hadden opgenomen, trokken ze gedrieën het veld in. Ze zochten dadelijk het riviertje op en liepen langs de oever. Een pijl hadden ze op hun boog klaar liggen.
Telkens was Bernhard genoodzaakt Waker terug te roepen, als hij probeerde, al snuffelende voor hem uit te lopen. De jongen wilde trachten om van zijn viervoetige vriend een model jachthond te maken, die voor alle soorten van wild geschikt was.
Onverdroten stapten de knapen langs de oever van het riviertje, maar geen lekkere, dikke vette eend liet zich zien. Alleen joegen ze een paar keer een watersnip op, die dan in snelle links-rechts, links-rechts-vlucht maakte dat hij weg kwam. Die vogels hoefden heus zo'n haast niet te hebben om weg te komen, want de jongens vonden, dat ze geen schot waard waren.
De jeugdige jagers waren niet ontmoedigd, dat ze nog helemaal geen goed vogelwild aantroffen. „Toch zijn er reeds genoeg trekkers aangekomen," zeide Bernhard. „Ik heb ze gezien en gehoord."
„Dat heb ik ook," bevestigde Bruno, „maar ze zullen in de plassen zitten."
Onvermoeid stapten de knapen voort, nog steeds de stroom volgend. Tot ze op eenmaal eendengekwaak hoorden. Ze bleven stilstaan en richtten hun blikken naar alle kanten, maar ze ontdekten geen enkele vogel. Ook Waker, die voelde, dat Bernhard en Bruno iets bijzonders hadden opgemerkt, bleef in gespannen verwachting staan.
„Hoor," zei Bruno, „het gesnater komt van over de Aa. Zou hier dichtbij een plas liggen?"
„Dat schijnt wel zo. Wie weet wat er achter die bosjes aan de overkant is. Zullen we daar eens kijken? Ze zeggen wel,

dat de Aa de scheiding uitmaakt van ons gebied, maar ik heb aan de overkant nog nooit een mens gezien."
„Ik ook niet," antwoordde Bruno, „en er loopt daar ook nooit een koe of een schaap. Misschien wonen de mensen op die kant een heel eind weg. Laten we eens oversteken."
Bernhard kon ook de verleiding niet weerstaan, om het gebied over de Aa eens te verkennen, vooral nu de eenden daar doorgingen met hun gekwaak. Hun mantel hoog ophoudend, waadden de knapen door het langzaam stromende riviertje. Waker volgde hen op de voet.
„Nu na de regens van de laatste tijd is er nog bijna geen stroming in het water. Dan liep de Aa bij onze oude nederzetting veel sneller," merkte Bernhard op.
Bruno gaf hem gelijk. „Laten we haar daarom Luie Aa noemen," zeide hij.
De knapen liepen nu voorzichtig in de richting van het bosje waarin of waarachter het geluid van de watervogels vandaan kwam. Bij de struiken aangekomen doken ze naar de grond en gingen kruipend verder. Ze maakten niet het minste geluid, als waren ze veranderd in lynxen met fluwelen voetzolen. Waker had de strenge order gekregen om achter hen te blijven. De hond, die heel goed begrepen had, dat er iets bijzonders aan de hand was, zorgde ervoor niet het minste geruis te maken.
De bospartij bleek slechts uit een smalle rand te bestaan en de knapen kwamen nu door een rietveld. Naast elkaar kropen ze verder, langzaam en behoedzaam. En nu vertoonde zich voor hun ogen iets, dat hun jagershart onstuimiger deed kloppen. Daar lag een grote, voor het merendeel door riet en bomen en struiken omzoomde plas voor hen en in het water zwom en dartelde een zwerm van vele honderden eenden en een kleiner aantal andere watervogels. Daar was de gewone wilde eend en de smient, de taling, de kuifeend en de zaagbek en daartussen zwommen meer zeldzame gasten.

Een ogenblik waren de jongens, die voorzichtig tussen de rietstengels door gluurden, onder de indruk van deze verlokkende aanblik. Maar dat was slechts een ogenblik. Toen vlogen hun pijlen reeds over het water.

Even later trokken de knapen, geheel behangen met hun grote buit huiswaarts. Beiden hadden ze zeven eendvogels te dragen. Waker, die naar het scheen ook trots was op het resultaat van de jacht en nu steeds naast de jongens bleef lopen, werd door Bernhard met loftuitingen overladen.

De stamgenoten, die de knapen zagen naderen met hun grote buit, waren erg verwonderd. Ze moesten erkennen, dat de beide jeugdige jagers flink wat presteerden. De vrienden bezochten het eerst de hoeve van hun leermeester in de jacht, Herman. Deze zat aan de haard pijlschachten te maken. Ze toonden de jager hun buit, maar spraken daarbij geen woord. Herman rees van verbazing van zijn zetel. „Maar beste jongens, hoe komen jullie aan zo'n grote hoeveelheid vogels?"
De knapen vertelden hun vriend de hele toedracht van de jachtpartij. Herman zat een poosje in gedachten verdiept en toen werd zijn gezicht zeer ernstig. Toen sprak hij: „Dat is niet in orde. Jullie hebt gejaagd op gebied van onze buren. Dat kan grote moeilijkheden geven, er is maar één oplossing: Morgen ga je naar de hoofdman van de stam aan wie het gebied behoort; je vertelt hem alles en biedt hem de vogels aan."

„En dan zijn we de vogels kwijt," meende Bernhard.
„En we krijgen misschien nog een pak slaag bovendien," vulde Bruno aan.

„Ik geloof niet, dat jullie daarvoor bang behoeft te zijn. Onze buren hebben een veel te groot jachtveld om zich over een paar eenden te bekommeren, maar als goede buren moet men natuurlijk ieder op zijn eigen terrein blijven. Ik ga met jullie mee en we vragen dan meteen of we aan die

plas mogen jagen. Het moet een heel kleine stam zijn, aan wie het veld aan de overzijde toebehoort."
De volgende morgen reed Herman met de beide jongens naar de nederzetting, die daar ergens over de Aa moest liggen. Waker en nog een paar honden hadden zich bij de ruiters aangesloten. Bernhard en Bruno hadden de eenden over hun rijdier hangen. Het riviertje werd te paard overgestoken en toen ging het in draf over de heide, langs poelen en plassen en bosjes, op zoek naar het voor hen nog onbekende buurdorp. Herman meende te weten in welke richting ze dit moesten zoeken. Ze keken in alle richtingen en zochten, met hun blikken de horizon af.
Ze hadden zeker reeds minstens twee uren gereden, voor ze in de verte rookwolkjes naar boven zagen kringelen om dan te vervagen. Daar moesten zich dus mensen ophouden, daar zou zeker de gezochte nederzetting liggen.
Daar lag dan ook de nederzetting, maar hoe klein was ze. De bezoekers telden slechts een viertal hoeven met enige kleinere bijgebouwtjes. De woningen waren stevig gebouwd en van flinke afmetingen, ze schenen nog vrij nieuw te zijn.
Herman vroeg aan een knaap, die bij een der woningen stond, waar het opperhoofd woonde. De knaap zeide, dat ze hem maar moesten volgen; dan zou hij hen bij het stamhoofd brengen, dat zijn grootvader was. Hij liep naar een der hoeven, opende de deur en riep zijn grootvader. Er verscheen een man van een reuzengestalte. Hoewel zijn grijzend haar vertelde, dat hij reeds op leeftijd was, sprak zijn houding nog van kracht.
„Als die man het geval slecht opneemt en ons een pak slaag gaat geven, dan ziet het er niet best voor ons uit," dacht Bruno. Gelukkig was de blik van de reus vriendelijk, toen hij de ruiters beschouwde. Herman vroeg of hij het opperhoofd was van de nederzetting.
„Opperhoofd! Haha! Van vier gezinnen! Maar komt binnen."
In het woonvertrek bevonden zich een vrouw van middelbare

leeftijd en twee jongens van ongeveer dezelfde ouderdom als Bernhard en Bruno. De bezoekers gingen op uitnodiging van het stamhoofd bij deze zitten op een bank bij de haard, nadat de knapen hun eenden hadden afgelegd. Herman vertelde nu waarom ze hier waren gekomen. Hij zeide o.a., dat de beide knapen, zonder dat ze dit zwaar hadden ingezien, zich aan de wet van het land hadden vergrepen en dat ze daarom de jachtbuit weer aan de rechtmatige eigenaars wilden afstaan.
Het grijze stamhoofd had met aandacht zitten luisteren. Toen de jager uitgesproken was, riep hij de beide knapen, die kleinzonen van hem bleken te zijn, bij zich en sprak: „Jongens, al die eenden hebben deze beide knapen, die van dezelfde leeftijd zijn als gij, in één gang in een plas geschoten. Neemt een voorbeeld aan hen.
Er zijn er wel, die het minder nauw met de eerlijkheid nemen. Ik verdenk mijn andere buren er sterk van, dat zij onze jachtgronden leegroven, en dat niet alleen. Zij durven zelfs onze voorraadschuren te benaderen, maar toen zijn ze toch lelijk te pas gekomen. De kerel of kerels hebben nog weg kunnen komen, maar mijn schot moet raak zijn geweest. We vonden later bloedsporen, vermoedelijk heb ik er een in zijn been geraakt. Om sneller weg te kunnen vluchten hebben ze een pijlkoker in het bos moeten achterlaten. Er zaten nog drie pijlen in. Ik denk er sterk over om jullie hoofdman te vragen ons te helpen, ik wil graag eens in het andere dorp kijken, maar wij zijn hier te weinig in aantal. Jullie opperhoofd zal net zo min oneerlijkheid of diefstal dulden als ik."
De reus toonde zijn gasten een kunstig bewerkte pijlkoker, Bruno slaakte een kreet van verrassing.
„Die pijlpunten ken ik. Kijk eens Bernhard, er valt niet aan te twijfelen."
„Het is zo," bevestigde Bernhard. „Dezelfde soort als toen met die wolf, Volker is weer aan het werk geweest."
„Wie is Volker?" vroeg het opperhoofd nieuwsgierig.

Toen de jongens de hele geschiedenis hadden verteld ontspanden zich de trekken van de hoofdman.
„Gelukkig, dus niet een van mijn buren. Wat een toeval dat jullie hier kwamen. Ik was van plan met een paar mannen op sluiptocht te gaan en de dief te ontdekken, voor ik jullie opperhoofd om hulp ging vragen. Het betreft dus slechts een weggejaagd eerloos lid van een stam verderop."
„Het is een gevaarlijk mens," bracht Bruno in het midden.
„Natuurlijk," bevestigde het opperhoofd. „Men had beter kunnen proberen hem tot inkeer te brengen, maar naar ik heb vernomen gelden in de stam die je bedoelt nog heel harde wetten, oog om oog en tand om tand."
Toen de jongens vertelden dat ze als de winter voorbij was met de bronsman een grote tocht gingen maken, trok het opperhoofd de wenkbrauwen op.
„Dan mogen jullie wel dubbel oppassen, als hij het speciaal op jullie heeft gemunt."
Trots toonden de jongens hun wapens en gaven buiten een proef van hun bedrevenheid.
„Flink zo," prees het opperhoofd, „en jullie worden nog flinker als je bij ons het avondmaal hebt gebruikt."
Hield de reus hen voor de mal? In ieder geval zouden zij voortgaan met oefenen, nu gebleken was dat Volker nog altijd in de buurt rondzwierf. Men zou niet kunnen zeggen dat Bernhard van het opperhoofd Mans en zijn vriend Bruno onvoorbereid het gevaar tegemoet waren gegaan....

De barre tijd deed zich nu flink gelden. Na de regendagen bij het afscheid van de warme, lichte tijd zat de wind geregeld in de hoek, vanwaar elke dag een nieuwe zon verscheen en 's nachts was de temperatuur altijd onder het vriespunt. De mensen uit de nederzetting, die van geslacht op geslacht hadden geleerd om zich zoveel mogelijk te beschutten

en te wapenen tegen het koude jaargetijde, hadden karren vol brandhout verzameld en op de erven opgestapeld. En bovendien hadden ze veengrond afgestoken met hun houten schoppen, de turven in zon en wind laten drogen en daarna ook naar huis gehaald. Want het vuur van veenkluiten of venige plaggen liet zich veel beter regelen dan dat van hout. Toen Bernhard had gezegd, dat de trekkers waren aangekomen, had hij daarmede de vele soorten van eenden bedoeld, die van vreemde, koude en verre streken waren overgekomen. Maar er waren meer vluchtelingen voor sneeuw en ijs aangekomen. In de plas aan de overkant van de Luie Aa, zwommen soms ook ganzen en zelfs zo nu en dan zelfs een paar trotse zwanen.

Bernhard en Bruno hadden met alle aandacht de gele sijsjes en bruin-rode barmsijsjes bespied, als deze zo sierlijk hingen aan de proppen der elzen, waaruit ze de rijpe, bruine zaadjes peuterden. En ze hadden vluchten lijsters waargenomen, koperwieken en kramsvogels. Verder zagen ze kruisbekken met de wonderlijke haaksnavels de dennenkegels openbreken om daaruit de rijpe zaden te halen.

Enkele keren hadden de jongens ook de pestvogels waargenomen met hun prachtig gekleurde, satijnachtige veren. Maar al dat goedje interesseerde hen alleen, omdat ze van de natuur en al de schepselen hielden; als jachtdieren beschouwden ze deze kleine gasten niet en geen enkele maal kwam het in hun hoofd op, om een pijl op ze af te schieten.

Wel zochten ze naar de dikke, vette houtsnip, die over hun gebied trok. Herman leerde hun, waar deze zich ophielden en hoe zij ze konden opsporen. In kleinere bospartijen stuurden zij de honden en aan de randen stelden zij zich op, om op de vluchtende dieren te schieten. Maar de buit bleef steeds veel geringer dan bij de eendenjacht; het was heel moeilijk een snip in de vlucht te raken. Daarvoor moest men een vol-

leerd jager en schutter zijn; Herman was de jongens hierin nog verre de baas.
Een deel van het woud hoorde aan Bruin de Beer; dat was zijn onbestreden domein. Sinds jaar en dag had hij hier gewoond en hij duldde niemand anders in zijn gebied, zelfs geen soortgenoten. Er woonden meer beren in het grote bos, maar allen hadden een bepaald gedeelte, waar ze heer en meester waren. Zelfs als stoeiende jongen van zijn soort zich in het gebied van Bruin vertoonden, kregen deze van hem een ferme oorvijg, zodat ze huilend de vlucht namen en zich hier niet weer lieten zien.
Bruin voelde zich als de ongenaakbare, een heerser in zijn gebied. De andere dieren bleven dan ook liefst ver uit zijn buurt.
De bruine sinjeur had hier ook nimmer belagers gekend, die het hem op de een of andere wijze lastig maakten. Een woeste, geprikkelde elandstier of een oeros zou misschien gevaarlijk voor hem kunnen worden, maar deze dieren bleven meest op de vlakten of in de kleinere bossen. Vossen pasten wel op om in zijn buurt te komen en de hertenfamilies evenzeer. Ook de wolven kruisten liever niet zijn weg, al konden deze, als ze in wintertijd door honger gekweld in troepen verenigd rondzwierven, voor Bruin wel enig gevaar opleveren. Maar in die gevaarlijke, koude tijd lag de kolos teruggetrokken in zijn burcht en slechts één voor één zouden de grijze rovers hem kunnen aanvallen, wat niets anders betekende, dan dat ze stuk voor stuk door zijn machtige voorpoten zouden worden gekraakt.
Er was eigenlijk slechts één wezen, waarvoor Bruin op zijn hoede moest zijn, en dat was het wezen, dat op twee benen liep. Weliswaar had hij dit nog nooit eerder gezien dan pas in de laatste tijd en het leek eigenlijk een schepsel, dat hij in een ommezien in brokken kon scheuren, doch een inwendige stem waarschuwde hem tegen deze nog onbekende twee-

benige. Was ook in hem de haat, die reeds van geslacht op geslacht in zijn soort tegen de mens was verankerd en die stamde uit de oeroude tijd, toen deze zijn soortgenoot, de holenbeer had verdelgd?

Bruin had dat tweebenige wezen goed opgenomen, toen hij een uitstapje even buiten het woud had gemaakt en dat heerschap met een kudde schapen voorbij trok. Bruin had toen de heerlijke geur van de woldragers opgesnoven, maar tevens de walgelijke lucht, die de mens afgaf. Drie van dat soort dieren, dat zoveel op wolven geleek, hadden hem bij die gelegenheid woedend aangeblaft, maar ze waren wijselijk buiten het bereik van zijn klauwen gebleven. Die dwazen, wat wilden ze? Neen, zo gek stelden zelfs de wolven zich niet aan als die door grote honger gekweld werden.

Nog twee maal nadien had de beer de kudde schapen gezien, maar elke keer waren daar toen meer twee-benigen en wolfachtige wezens bij. Hij was daarom maar wat meer op de achtergrond gebleven. Maar telkens, als de kudde woldragers weer voorbij was getrokken, had hij haar spoor gevolgd, had hij de fijne, zoetige geur, die ze over de heide hadden achtergelaten, met welbehagen door zijn neusgaten opgesnoven. O, die schapen! Wat een kostelijke maaltijden zouden die hem kunnen opleveren. Heel wat anders dan die kevers en torren en larven en muizen, dan die eikels en beukenootjes, al dat kleine goedje, waarvan je bovendien nooit je buik gevuld kon krijgen, ook al was je de hele dag bezig met verzamelen. Ze moesten zeer zeker nog beter smaken dan de reeën, die zich zo moeilijk lieten pakken.

Bruin wist nu ook, waar zich die door hem zo begeerde dieren des nachts ophielden. Hij had zich in het duister dicht bij hun hokken gewaagd, het spoor, dat zij die dag gemaakt hadden, volgend. En hij had zich verwonderd, dat hij toen niet was aangekeft door die vierbenige lawaaimakers. Die hadden

zich zeker bij de tweebenige wezens in de andere, grotere hokken bevonden.
Het koude getijde was begonnen en de beer begon toebereidselen te maken voor zijn winterslaap. Zijn verblijf van jaren onder de machtige wortels van een eeuwenoude eik werd door hem weer in orde gebracht. Een dikke laag boombast bedekte de bodem en ook de wanden werden daarmee bekleed en toen werd er nog een flinke hoeveelheid mos naar binnen gesleept. Nu zou spoedig de tijd komen, dat Bruin zich voor geruime tijd ter ruste zou begeven. Het begon dan ook ongezellig te worden in het woud. De eikels en beukenootjes raakten op in de omgeving, want de eekhoorntjes en de Vlaamse gaaien en meer van dat gespuis graaiden ze ook weg om er een wintervoorraad van aan te leggen. En de hele dierenwereld was gejaagd en onrustig in de afwachting van de moeilijke, magere wintertijd.
Met de rust in het jachtgebied van Bruin was het dan ook gedaan. Onophoudelijk ritselde het van de vallende bladeren De nu kale takken daar boven maakten een mistroostig geluid als de heftige oostenwind ze zwiepte en het dode hout afknapte en naar beneden kwam vallen. In de dennen bij Bruins eik zaten geregeld enkele kruisbekken de kegels te breken en te behakken, en schubben en zaden tikten op de droge bladeren op de bodem. Het dikke droge bladerdek maakte trouwens, dat de beer zich niet geruisloos meer kon verplaatsen.
Een en ander maakte, dat Bruin de laatste tijd niet meer in een al te best humeur was. En daarbij kwelde hem zijn hevig verlangen naar een sappige schapenbout. Hij had behoefte om zich eens tot berstens toe vol te eten, voor hij aan zijn winterslaap ging beginnen.
En zo gebeurde het, dat in een koude, donkere nacht de beer zich op weg begaf. Hij ging in de richting van de nederzetting en hij liep zeer voorzichtig, toen hij deze naderde. Ziet,

daar doemden in de duisternis de omtrekken van de gevaarten op, waarin Bruin wist dat zijn grootste vijanden zich bevonden. Gelukkig, geen vierbenige lawaaimaker daarbinnen waarschuwde, toen hij zich bijna onhoorbaar langs de gebouwen bewoog. Alles was rustig en stil; alleen deed zich een naargeestig gesteun van de wind door de takken der bomen horen.
Bruin begaf zich naar een stal, waarin zich de schapen moesten bevinden. Ja, hij rook ze al. Hij watertandde al bij de gedachte, dat hij aanstonds eentje op zijn gemak en zonder moeite zou meedragen. Hij rukte en duwde eens aan een der wanden van het hok. Deze bleek vrij stevig te zijn, want hoewel er droge stukken leem naar beneden rolden, een gat was niet zo gemakkelijk gemaakt. Maar Bruin was sterk, oersterk. Met zijn voorpoten begon hij het vlechtwerk uiteen te trekken.
De wakker geworden schapen stoven verschrikt in een hoek en begonnen angstig te blaten. Nu hoorde Bruin een hond blaffen; een tweede sloeg aan, nog een en nog meer. Maar de beer wroette door; bijna had hij een gat gemaakt waar hij zich door zou kunnen wringen. Wat maalde hij om die keffende rakkers?
Maar daar opeens hoorde hij achter zich tumult en toen hij omzag, ontdekte hij iets wat hij niet kende, maar waarvoor hij een grote, onbestemde angst had. Daar kwamen een paar mensen, die stokken droegen, die een walm afgaven en licht, zodat de duisternis werd gebroken. En keffende honden waren bij hen.
Bruin was wild van woede, maar het was alsof alle moed en durf eensklaps uit hem waren verdwenen. Dreigend liet hij zijn gebrul weerklinken, maar toen van die lichtende stokken naar hem werden geslingerd, maakte hij zich snel uit de voeten, achtervolgd door de lawaaimakende honden.
Het liep reeds tegen de morgen, voordat de beer weer bij

zijn burcht aankwam. Hij had voor de veiligheid een grote omweg gemaakt op de terugreis. Hij had honger, want er was hem geen enkel dier, behalve een paar kleine, op zijn tocht in handen gevallen en hij was erg moe. Hij liet zich grommend op het mos neervallen en ging de dag verslapen. Toen Bruin weer wakker werd, liep het al tegen de avond. Hij ging zitten, leunend tegen een der wanden van zijn hol. Zijn achterpoten lagen gestrekt op het mos, zijn machtige voorpoten met de geweldige klauwen hingen slap bij zijn lichaam neer. Zijn dikke, harige kop hing ietwat voorover Bruin peinsde, peinsde zwaar. Hij schold zichzelf voor sufferd, nu hij alles van de verlopen nacht nog eens had nagegaan. Hij had in dat hok een gat gemaakt, groot genoeg om door te kruipen en hij had gemakkelijk een vette woldrager kunnen halen. Die tweebenige wezens? Nu wat hadden die hem eigenlijk gedaan? Niets, evenmin als die kabaalmakende viervoeters. En nu zat hij hier weer als een lafaard in zijn burcht en de honger begon gevoelig bij hem te knagen.
Lust om te gaan jagen, om te trachten in het woud een lekker hapje te zoeken had de dikke pelsdrager niet. Er was alleen maar een ziekelijk verlangen in hem, dat hem geen rust gaf: een schaap, zo'n lekker vet schaap, dat een zo heerlijke lucht van zich afgaf.
De duisternis viel weer in; het werd weer een koude, winderige maanloze nacht en Bruin zat daar nog maar steeds te suffen en te peinzen. Hij gaapte eens van de honger en gromde nijdig voor zich heen.
Toen het naar middernacht liep, stond het grote, zware dier eindelijk op. Het schudde mos en bastspaanders uit zijn ruige pels en ging op stap. Het nam weer de richting van de vorige nacht. Bruin had zijn besluit genomen. Nu en dan bleef hij staan om de omgeving te verkennen. Neen, geen gevaarlijke geluiden kon hij ontdekken.
In de nederzetting was alles rustig gelijk de vorige nacht,

toen de beer na zijn wandeling hier was aangekomen. Bruin ging weer naar de schaapskooi, die hij reeds zo had gehavend, maar hij vond deze opgelapt. Dat was echter geen bezwaar. Met spoed begon hij weer een der wanden uiteen te rijten. Merkwaardig, geen hondengeblaf deed zich horen. Alles scheen dus veilig te zijn.
Maar daar hoorde Bruin eensklaps iets zoemen en een scherp voorwerp drong hem in een zijner wangen. Woedend sloeg hij het ding weg, maar de stekende pijn bleef. Toen zoemde er iets aan zijn andere zijde en daarop regende het van alle kanten van die gemene dingen die hem pijn deden. Nu trof hem zo'n venijnig voorwerp in zijn neus. Bruin liet van pijn een gevaarlijk gebrul horen, dat door de honden beantwoord werd en dat de kleinere dieren in grote omtrek het bloed in de aderen deed stollen.
De geplaagde pelsdrager dacht er over, om weer de benen te nemen, maar het werd hem haast onmogelijk gemaakt. Er daalde een regen van stokken op zijn lichaam, waarvan de gemene punten diep in zijn vlees drongen. Eén aan zijn hals maakte een diepe, sterk bloedende scheurwonde.
Bruin schuimbekte en brulde van razernij; hij wilde de vlucht nemen, maar nu daagden van alle kanten van die hatelijke tweebenige wezens op. Zij droegen lange stokken met snijdende punten bij zich en staken die met kracht in zijn lichaam. Het dier vocht nu in het halfdonker om zijn leven, maar de overmacht zou te groot voor hem blijken. Als de beer een uitval deed naar een dier lenige dansende duivels, drong er meteen weer een gemeen wapen in zijn lichaam. Als hij aan de ene zijde een speer afweerde of verbrijzelde, drongen er aan de andere zijde twee in zijn lichaam.
De beer bloedde reeds hevig uit vele vreselijke wonden. En met zijn bloed vlood zijn weerstandskracht. Toch zou hij nog wel een tijdje hebben standgehouden, zo er niet wat anders was geschied. Terwijl hij zich naar een belager keerde, wist

een tweede hem bliksemsnel te naderen en hem een heftige slag in de nek toe te brengen met een zware stenen bijl. Dit was teveel voor de machtige reus. Hij zonk ter aarde. Nog eenmaal richtte hij zich op, een gebrul uitstotend, dat ver over de vlakte donderde. Maar dadelijk stortte het zware lichaam wederom ter neer om niet weer op te staan.
Bruins leven had een einde genomen.
De mannen van Mans hieven luide juichkreten aan, maar ze wachtten voorzichtigheidshalve nog enige ogenblikken, voor ze zich waagden onder het bereik van de machtige klauwen en alles vermalende kaken. Daarop belichtten enige fakkels de dode inbreker.

De volgende morgen werd de beer van zijn prachtige pels ontdaan. Deze werd toegewezen aan Mans, omdat hij het geweest was, die de aanval op het gevaarlijke monster zo meesterlijk in elkaar had gezet.
Bernhard en Bruno hadden ook hun aandeel gehad in de hete strijd van deze nacht. Ze stonden nu met aandacht te kijken, hoe Herman de beer van zijn huid ontdeed, zonder die ook maar in het minst te beschadigen en hoe die met werktuigen van steen en hoorn werd gereinigd. Met ontzag beschouwden zij Bruins machtige kaken en vervaarlijke klauwen.
Als de pels bereid was, zou hij met de dikke, dreigende kop aan een der wanden van de woning van het opperhoofd worden bevestigd.

Zo ging de barre winter voorbij, er waren ontmoetingen met wolven, nog weer eens met een beer en een enkele maal met een oeros, steeds bleef de mens ondanks zijn primitieve wapens overwinnaar. De tijd was nu langzamerhand daar dat de knapen de bronsman konden verwachten, zij hadden zelf bijna

al hun toebereidselen voor de reis reeds gemaakt.
Hun moeders hadden reserve-kleding voor hen klaargemaakt, hoewel ze heimelijk hoopten, dat de bronsman maar weg zou blijven. Die onbesuisde knapen op een zo lange gevaarlijke reis te laten gaan was eigenlijk niet verantwoord, meenden ze.
Bernhard en Bruno hadden voor hun bronzen mes een lederen schede gemaakt, eveneens voor een mes van vuursteen dat als reserve diende. De scheden waren met smalle riemen bevestigd aan een koppelriem; links en rechts droegen ze dus een wapen aan hun zijde. De boog van taxishout, die het best was gelukt en die het verste droeg, hadden ze opgehangen, klaar om die op de reis mede te nemen. En ze hadden zich beijverd om een grote hoeveelheid pijlen te snijden, waaronder met de fraaie en volgens hen prima werkende afgeschubde spitsen van vuursteen.
Twee werpsperen met scherpe punten van hoorn en een lange handspeer met spits van silex voltooiden hun wapenuitrusting.
Toen op een regenachtige voorjaarsdag de wagen in zicht kwam, en even later stopte, vond Sieger twee vastberaden knapen, flinker maar voorzichtiger dan verleden jaar, klaar staan om elk gevaar met hem te delen. Met belangstelling luisterde hij naar hun jachtavonturen in de afgelopen winter.
Van Volker hadden zij niets meer gemerkt, ook de bronsman, terdege op zijn hoede, was geen enkele maal openlijk of heimelijk aangevallen.
„Vermoedelijk is hij ten prooi gevallen aan de wolven of beren," meende Sieger. „Het is 's winters te erg buiten voor een man alleen. . . ."

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Gevangen!

De volgende morgen zat Sieger in de woning van het opperhoofd gezellig met hem en zijn vrouw te praten.
„Hoe lang denkt ge weg te blijven, Sieger?" klonk de stem van Bernhards moeder.
„Precies kan ik dit nooit bepalen, het hangt van zoveel omstandigheden af. Maar rekent u maar op ongeveer drie manen."
„We kunnen je weinig aan voedsel voor de jongens meegeven, alleen gedroogd vlees. Onze meelvoorraad is uitgeput. Maar daarvoor wil ik je graag op een andere manier schadeloos stellen," merkte het opperhoofd op.
De bronsman maakte een afwerend gebaar. „De jongens zullen onderweg hun kostje wel verdienen door nu en dan eens met hun boog voor een mals hapje te zorgen!" Hij vervolgde: „En ge voelt u al thuis in dit nieuwe oord?"
„Uitstekend," antwoordde Mans. „Onze buren zijn mensen, die ons op alle manieren helpen. Goed akkerland hebben we reeds gevonden en weiden meer dan genoeg voor het vee."
„En ik heb reeds opgemerkt, dat het hier ook niet mankeert aan houtgewas," vulde de bronsman aan.
Op dit ogenblik kwamen de beide knapen met hun grote zus Linde binnen. De bronsman had Linde nog niet kunnen begroeten. Hij riep haar een ogenblik terzijde en overhandigde het hevig blozende meisje een streng emaillekralen.
Een van de kleine rakkers had dit opgemerkt en kon niet nalaten te roepen: „Natuurlijk krijgt Linde weer wat."
De jonge bronsman redde zich uit zijn verlegenheid door met kennersblik de berenhuid aan de wand te gaan bezichtigen.

„Een pracht van een vacht hoofdman," prees hij. „Dat is me een knaap geweest. Hier buit gemaakt?"
Mans vertelde op welke wijze ze Bruin hadden overmeesterd.
„Ja, er komt in dit gebied heel wat roofwild voor," besloot hij.
De bronsman zou de nacht in de nederzetting verblijven. Wanneer het weer niet al te slecht was, wilde hij echter de volgende ochtend afreizen. Hij gaf niet om een beetje regen, zei Sieger; op hun tocht zouden ze ook niet alle dagen mooi weer hebben.
Tegen de avond kwamen Bruno's vader en moeder de handelaar opzoeken. Ook deze moeder moest door Sieger gerustgesteld worden omtrent het gevaarlijke van de reis.
Zo gebeurde het dan de volgende dag, nadat eerst de bezorgde moeders de jongens nog allerlei raadgevingen op het hart hadden gedrukt, dat de karavaan afreed in tegenwoordigheid van bijna de gehele bevolking van Mansheim, zoals de nederzetting genoemd werd. Sieger mende de paarden, terwijl de knapen met hun boog over de schouder trots aan weerszijden van de wagens liepen. Zodra ze een enigszins effen veldweg hadden bereikt, zouden de jongens hem mogen aflossen en op hun beurt ook de paarden mogen besturen, had Sieger gezegd. Het had gelukkig opgehouden met regenen.
In de eerste nederzettingen, die men passeerde werd even halt gehouden en werden zoveel mogelijk bontvellen ingeruild. Daarvoor was nog wel plaats in het voertuig en Sieger kon het bont uit de koudere streken straks gemakkelijk inruilen tegen brons- en goudwaren en glazen en emaille sieraden.
De eerste dagen trok men door streken, die weinig verschilden met het gebied waar de jongens nu woonden. Men had intussen een bredere heerweg bereikt en veel vaker kwam men nu mensen tegen: voetgangers, ruiters en karbestuurders. Sieger zeide, dat dit een oude trek- en handelsweg was, die naar een brede rivier leidde, welke men nu spoedig zou bereiken. De weg liep evenwel naar een voorde, die, als het wa-

ter van de stroom niet al te hoog was, men gemakkelijk kon passeren.
„En als het water hoog is?" vroegen de knapen.
„Dan gaan we met een vlot van dikke boomstammen over de rivier," lachte Sieger.
„Moeten we dan eerst zoiets maken?" vroeg Bernhard.
„Welneen, gelukkig niet. Er wonen daar mensen, die zo'n drijvende brug bezitten en die brengen je naar de overkant."
„Ook de paarden en de wagens?"
„Ook die. Maar je begrijpt, dat ze dit maar niet voor niemendal doen, maar dat ze daarvoor van ons vellen of wapens eisen."
Men naderde de rivier. De schrale heidegrond veranderde in een vruchtbare bodem met malse weiden. Er graasden hier veel runderen, die blijkbaar behoorden aan een grote nederzetting, die ze passeerden. Het is geen wonder, dat hier vele mensen wonen, meenden de knapen, want hier heeft men vast altijd wel eten voor het vee. De koeien waren overigens van hetzelfde kleine slag als in de heidestreken; alleen waren ze meer gevuld en naar het scheen vetter.
Toen de nederzetting gepasseerd was, kwam spoedig de brede Aa in zicht. De weg begon nu langzaam te dalen.
Voordat men het water had bereikt, wees Sieger de knapen op een stevig gebouwd houtvlot, dat met dikke touwen aan palen op de oever was vastgebonden. „Dat is nu de drijvende brug, maar we kunnen wel door het water rijden, want dat is zeer laag."
Sieger liet de knapen in de grote wagen plaats nemen. Zeer langzaam en voorzichtig reed de jonge bronsman door de voorde; zijn paarden waren gewend om dergelijke hindernissen te nemen. Ze stapten rustig en kalm door de rivier, juist gelijk ze dit op het land deden.
's Avonds werd meestal de tent opgezet en bracht men daarin de nacht door. Alleen wanneer het weer erg slecht was, sliep

men in de grote wagen. Het bivak voor de nacht werd zo mogelijk opgeslagen op plaatsen, waar water en weide voor de paarden was te vinden.
Op zekere dag passeerden de reizigers een grote karavaan, die langs de weg een tijd uitrustte. Het was een stam, die uit het oosten kwam en op zoek naar nieuw grondgebied. Het aantal personen bij deze trek scheen belangrijk groter te zijn dan bij die van de stam van Mans.
De leider van de karavaan liet Sieger een ogenblik halt houden. Hij vertelde, dat ze hun nederzetting in de steek hadden gelaten, omdat ze daar geregeld werden overvallen door benden, die een geheel andere taal spraken dan zij, en die hun vee wegroofden. Er waren hevige vechtpartijen ontstaan, waarbij enkele van hun mannen waren gevallen. Ze hadden nu al vele dagen gereisd, doch op de goede weidegronden, die ze hadden gezien, woonden reeds mensen. De hoofdman vroeg aan Sieger of hij in deze streken bekend was en of hij misschien ook wist, waar nog geschikte gronden lagen, die nog niet door mensen in beslag genomen waren. Zijn stam bestond uit twintig gezinnen.
De jongens hadden maar de helft verstaan van hetgeen door het opperhoofd was gezegd. Toch hadden ze wel begrepen waarover het ging. De bronsman scheen echter alle lieden op de wereld te kunnen verstaan, meenden ze, want hij antwoordde de hoofdman in diens brabbeltaaltje.
Sieger stond een poos ernstig na te denken. Zijn vader had grote gebieden bereisd en Sieger wist vrij goed waar men vruchtbaar land kon vinden. Maar in dit geval moest hij rijke gronden aangeven, waar nog plaats was voor een nieuwe stam, zonder dat de buren daar last of hinder van zouden ondervinden. Anders zou het maar weer verwikkelingen en strijd geven.
Eindelijk meende de bronsman aan de vreemdelingen een gunstig gebied te kunnen aangeven, dat nog niet bewoond

was. De moeilijkheid was nu echter nog, op welke wijze hij de ligging hiervan aan hen duidelijk kon maken.
„Luistert goed toe," zei hij tot de aanvoerder en diens mannen, die zich rondom hem hadden geschaard. „Volgt deze brede trekweg. Na ongeveer zes dagreizen komt ge aan een voorde in een brede stroom. Trekt daar over." Sieger bukte zich nu naar de weg en veegde het gele zand voor zich vlak. Hij trok een geul en noemde deze de grote Aa. Een dwarsstreep daarover moest de heerweg voorstellen. Over de rivier gekomen, moest men die slechts korte tijd volgen en dan het tweede smalle spoor op de rechterzijde nemen. Ook dit spoor en ook het volgende werd in het zand aangeduid en daarbij tevens de windrichting, voorzover de bronsman zich die herinnerde. Vervolgens moest men over een kleinere Aa trekken en dan kwam men over een paar dagreizen wederom voor een Aa. Aan deze lagen goede gronden en er groeide volop hout in de omgeving. Daar bevonden zich grote gebieden waar nog geen enkel mens woonde en dus voor de trekkers een geschikte plaats om zich te vestigen.
Met grote aandacht hadden de vreemdelingen de bronsman aangehoord en ze bestudeerden met veel belangstelling de landkaart in het zand. Ze trachtten deze goed in hun geheugen te prenten.
Sieger gaf nog eens het aantal dagreizen aan, dat de karavaan telkens voor een traject nodig zou hebben volgens zijn mening. En om het de mannen gemakkelijker te maken, tekende hij naast de schets in het zand een pijl, die naar hij zeide, met de punt in de richting wees naar die kant van de hemel, waar de zon nooit kwam.
De leider van de trek liet nu een brede plank halen en een zijner mannen ging de tekening van wegen en rivieren in het hout werken. Bij elk weggedeelte kwamen zoveel stippen als het dagreizen telde, zoals door Sieger was aangegeven. Hij bedankte daarop hartelijk de bronsman voor diens inlichtingen

en zeide, dat ze het door hem aangewezen gebied zouden opzoeken.
„Het is helemaal niet onmogelijk, dat ik u daar nog eens kom opzoeken," antwoordde Sieger. „Op mijn zwerftochten kom ik daar vaak in de buurt. En ik ben overtuigd, dat ge daar een terrein zult aantreffen, waar u goed en veilig zult wonen."
Hierop liet het drietal de paarden weer aanzetten en ging zijn reis vervolgen, terwijl de karavaan ook aanstalten maakte om te vertrekken. Men kon nu de weg aflezen van de landkaart welke in het hout was gesneden, een der oudste kaarten welke de wereld ooit heeft gezien!

Niet lang daarna stond het gezelschap voor de grote rivier, die vele eeuwen later door de Romeinen Rhenus zou worden genoemd, hoewel ze vermoedelijk reeds lang daarvoor een naam had gekregen van de volkeren langs haar loop met een vrijwel gelijkluidende klank.
De knapen zagen met grote verbazing naar het brede, snelstromende water.
„Maar hierover zullen we toch niet kunnen komen zonder de hulp van de drijvende brug, Sieger," merkte Bernhard op.
„Dat kunnen we ook niet, maar wij blijven aan deze kant van het water," antwoordde de jonge bronsman. „Eerst houden we een eind de stroom, dan splitst de grote weg zich in tweeën en gaan we van het water vandaan."
De jongens hielden hun blikken geboeid op de stroom gevestigd. Soms schoot een uitgeholde boomstam voorbij met een of twee mensen bemand. Enkele dezer vaartuigjes hadden een primitieve mast met een linnen lap als zeil. Maar ook zagen de jongens grotere schuiten, met mannen, die hun vaartuig met riemen voortbewogen.
Een hele middag reden de rezigers langs de stroom; toen kwamen ze aan de wegsplitsing en werd de rivieroever verlaten.

De volgende dagen ging de tocht door een gebied waar de heuvels langzamerhand bijna tot bergen uitgroeiden. Onafzienbare vlakten zag men niet meer en de bossen werden talrijker.
Een dezer dagen, toen de trekkers zo juist een nederzetting waren gepasseerd, zagen ze tegen een helling van een berg, niet ver van hen verwijderd, een groot vuur branden. Het scheen alsof men daar een grote hoeveelheid boomstammen had opgestapeld, die daarop in brand werd gestoken. Een aantal mannen en vrouwen stond om het hoog-oplaaiende vuur geschaard.
De jongens vroegen aan Sieger, wat dit beduidde.
De bronsman liet een ogenblik halt houden en terwijl hij de assen der voertuigen weer eens goed smeerde, vertelde Sieger aan de knapen wat dat daarginder betekende. „Daar wordt een dode verbrand," zeide deze. „Het lijk ligt daar boven op de houtstapel, midden in de vlammen."
Niet zonder enig afgrijzen zagen de knapen naar de handeling. „Maar worden de doden hier dan niet begraven?" vroegen ze.
„Ja," antwoordde Sieger, „maar alleen wat er van hen nog over is na de brand en dat is maar weinig: meestal wat grovere beenderen en stukjes van de schedel. Deze overblijfselen worden bijeen geveegd of gezocht uit de as en houtskool en dan in een aarden pot gedaan. En deze pot met wat er nog over was van de dode wordt begraven gelijk men bij ons een lijk begraaft, en daarboven wordt dan gelijk ook bij ons een heuvel opgeworpen. En de verbrande doden worden dan ook wapens en als het vrouwen betreft veelal sieraden meegegeven."
„Daarom verbranden ze de doden?" wilde Bernhard weten.
Sieger haalde de schouders op. „Ja waarom? Dat is nu bij sommige stammen een gewoonte geworden en men zegt, dat er langzamerhand meer mee beginnen. Maar als wij hun zouden vragen, waarom ze hun doden verbranden, dan zullen ze wellicht antwoorden: „Waarom doen jullie het niet?"
De wind, die van over de hoogte viel, joeg een walm van de brandstapel over de wagens, de reizigers en de dieren.
De bronsman glimlachte; hij begreep de heimelijke afkeer der knapen. „Kom, dan gaan we een frisser oord opzoeken." De paarden trokken weer aan en verder hobbelde de kar.
De jongens liepen de meeste tijd zonder hun mantel. Ze vonden, dat de zon hier veel heter was dan bij hen thuis. En je had hier tussen de heuvels ook nooit eens de frisse wind, die in hun gebied zo vaak over de vlakte woei.
Dit kwam, zo legde Sieger hen uit, doordat de zon hier hoger aan de hemel klom dan daarginds en dat de winden, die van het Grote Water kwamen waaien, steeds koel en fris waren.
Sieger vertelde hun ook, dat ze met een paar dagen weer een tijd door een meer vlakke landstreek zouden reizen en dat ze dan voorbij een waterburcht zouden komen.
Bernhard en Bruno keken hem bij deze med .eling vragend aan en vroegen wat dat eigenlijk voor een ding was.
De bronsman lichtte hen in. „Daar hebben de mensen een grote nederzetting op een eilandje in een meer gebouwd. En om dat gehucht hebben ze een wal van palen gebouwd, zodat ze iedereen kunnen weren, die ze liever niet in de nederzetting zien."
„Ze gaan van de wal naar het eiland met bootjes of een vlot en door een poort gaan ze dan naar hun woningen. Maar ge zult de burcht spoedig zelf kunnen zien."
Drie dagen later konden de jongens vanaf de wagen de waterburcht zien. Maar van de woningen waren alleen een menigte daken zichtbaar. Het andere deel van de woningen was verborgen voor het oog van degenen, die zich aan de oever van het meer bevonden. Om de nederzetting bevond zich namelijk een wal van palen, die zes tot zeven voet boven het water uitstaken en die het gezicht op de eigenlijke nederzetting

belemmerde. Deze palen waren, een flink eind van het eilandje verwijderd, in de bodem geslagen.
„Hoeveel palen staan daar wel om die nederzetting? Wat hebben ze toch een werk gehad om de bomen te hakken en de palen hier in de bodem te slaan." De knapen stonden verbaasd over de werkkracht van de lieden van de waterburcht.
„Hoeveel palen er staan weet ik ook niet," antwoordde de bronsman. „Eenmaal ben ik binnen de wal van palen geweest en heb gezien, dat deze staan in een drie- soms vierdubbele rij."
„Waar komen de mensen nu naar binnen?"
„Let op, daar vaart juist een bootje door een poort," en Sieger wees op een man, die door middel van een lange staak een uitgeholde boomstam naar de palissaden duwde. De jongens zagen nu, dat het bootje spoedig verdween door een opening in de palenrijen. „Er zijn twee zulke poorten in de wal," wist de bronsman nog te vertellen. „En beide kunnen met een hek van paalwerk afgesloten worden."
„Maar koeien en paarden kunnen ze toch niet in zo'n klein bootje bergen?"
„Neen, die zetten ze over het water met een drijvende brug."
„Maar waarom wonen die lieden toch in het water en hebben ze zovele dagen gearbeid om al die bomen in de meerbodem te slaan? Dat doen andere stammen toch ook niet."
„Dit is niet de enige stam, die zo woont," antwoordde Sieger. „Men vindt echter niet overal geschikte plassen voor zo'n nederzetting. En waarom? Ge hebt voor enige dagen toch de stam ontmoet, die een andere woonplaats is gaan zoeken, omdat ze in de oude telkens te lijden had van overvallen van vreemde mensen? Welnu, zij, die hier in het water wonen achter de stevige wal van palen, hoeven niet bang te zijn, dat anderen het hun lastig maken. Ik geloof, dat de hoofdman, die deze waterburcht liet bouwen, een zeer wijs man is geweest. Ik heb ook de woningen van deze mensen gezien.

Ze zijn stevig en groot en er staan drie voorraadschuren op het eiland, want deze lieden doen veel aan akkerbouw."
De reizigers waren juist van plan hun tocht te vervolgen, toen uit een der poorten van de burcht een vlot kwam aandrijven. Er bevonden zich een paar mannen, een paar kinderen en enige schapen op. De mannen duwden met stevige staken de drijvende brug naar de oever.
„Kunt u met deze mensen niet ruilen, Sieger?" vroeg Bernhard. Vermoedelijk hoopte hij, dat ze bij die gelegenheid ook eens binnen de palissaden konden kijken.
„Ze zullen wel wat bontvellen kunnen gebruiken," meende de bronsman, „maar wat kunnen ze ons er voor aanbieden? Bronzen werktuigen maken ze niet, die moeten ze zelf ook inruilen en hun stenen wapens zijn lang zo mooi niet als die van over het Grote water, maar we zullen zien."
Het vlot had inmiddels de vaste wal bereikt en het schoof een eindje op het zacht glooiende strand. De beide mannen legden het met touwen vast aan een paar aan de oever staande palen en de kinderen dreven de schapen op het land.
„Zo veilig schijnen de mannen zich hier toch niet te voelen," spotte Bernhard, „kijk eens hoe ze bewapend zijn. Of zou er oorlog zijn met een naburige stam?"
Sieger schudde het hoofd.
„Dat geloof ik niet. Deze mensen zijn de vredelievendste die ik ken, en ze voelen zich veilig genoeg achter hun palissaden. Het is wel vreemd, je hebt gelijk."
„Ga eens vragen," drong Bruno aan, „en vraag meteen of we niet eens binnen mogen kijken."
„Daar zou ik maar niet op rekenen," gaf de bronsman ten antwoord, „daarvoor kennen ze jullie niet goed genoeg. Maar ik wil het wel vragen."
Hij liep naar de mannen bij het vlot en de jongens zagen wel dat hij als een oude bekende werd ontvangen, maar ook bemerkten ze nu dat bij de waterpoort twee man op wacht stond,

al even zwaar bewapend als de mannen buiten de poort. Op het eerste sein van hun kameraden zouden de schildwachten te hulp snellen en de andere bewoners alarmeren, ze zagen er grimmig genoeg uit.
Het gesprek tussen Sieger en de waterbewoners duurde vrij lang, de jongens beginnen zich danig te vervelen, maar eindelijk kwam hij toch terug. Zijn gezicht drukte de grootste bezorgdheid uit.
„Er is geen oorlog," zei hij aarzelend, „tenminste niet openlijk.... maar een bende heeft getracht deze nederzetting onverhoeds te overvallen. Een bende van een stam die ik maar al te goed ken, de stam met de bruine gezichten en de scheefstaande ogen. Ze hebben ook de nederzetting verwoest van de mensen, die wij kortgeleden de weg hebben gewezen. Nu zwerven ze hier rond."
„Zijn ze gevaarlijk?" vroeg Bernhard en klemde zijn mes, dat hij bij de eerste woorden van de bronsman had getrokken, vaster in zijn hand.
„Ja, maar tot voor kort beperkten zij zich tot overvallen op eenzame reizigers. Het is een dom vies volk, een of ander krijgsplan kunnen zij niet bedenken. Maar nu is dat anders. Ze hebben een nieuwe hoofdman, niet een van hun stam. Kun je raden wie dat is?"
„Volker, de dief," riepen de jongens als uit één mond.
De bronsman knikte.
„Ja, Volker, de dief. Nu weet je ook waarom hij in de afgelopen winter in leven heeft kunnen blijven. Hij heeft de stam ontmoet, die nam hem gevangen. Ze zouden hem gedood hebben, domweg, zoals ze iedereen doden die hun pad kruist, maar terechtertijd overleed hun opperhoofd. Dat betekende voor Volker een uitstel van zeker twee manen, want de bruine mensen houden vele en langdurige plechtigheden wanneer een opperhoofd gestorven is. In die tussentijd heeft Volker het klaargespeeld de gunst te verwerven van de dochter van

het gestorven opperhoofd. De rest kunnen jullie wel raden. Het meisje heeft er voor gezorgd dat Volker mocht blijven leven, en toen was hij slim genoeg om binnen korte tijd niet alleen het vertrouwen van de stam te verwerven, maar zelfs tot opvolger van de hoofdman te worden gekozen. Volker is een wraakgierig mens, hij heeft een gelofte gedaan, alle stammen in deze streek uit te roeien en de geelbruine mensen met de scheve ogen de oppermacht te verzekeren.
„Hoe weet je dat allemaal?" vroeg Bernhard verbaasd.
„Een van de waterbewoners, die zich vrij ver van de nederzetting heeft gewaagd, is korte tijd hun gevangene geweest. Hij heeft wonder boven wonder weten te ontsnappen en toen is de aanval op de waterburcht gevolgd. Een hond die nog juist op tijd begon te blaffen, riep de niets vermoedende bewoners wakker, en de aanval werd afgeslagen. Nu is men natuurlijk zeer waakzaam, hoewel men niet gelooft dat de bruine mensen een nieuwe poging zullen wagen. Daar staat de man, die gevangen is geweest, naast dat kind."
Sieger wees in de richting van het vlot. De jongens moesten bekennen dat de man er slim genoeg uitzag om te kunnen ontsnappen, en toen hij even later vertelde hoe hij dat had klaargespeeld, kon Bernhard een uitroep van bewondering niet onderdrukken. Wat een slimme vogel was dat!
„Mij wat al te slim," zei de bronsman bedachtzaam.

De reizigers hadden thans bijna het eindpunt van hun tocht bereikt.
In de laatste dagen waren ze geregeld door bergland getrokken. De jongens hadden in de verte een paar hoge bergtoppen waargenomen, waar bovenop de zonnestralen werden weerkaatst door een witte massa. Dat was dan de sneeuw, volgens Sieger. En dat bij een hitte, die hen dagelijks bijna ongekleed deed lopen en dan nog wel zoveel dichter bij de hete zon!

Aan een bergbeek hadden ze eens een dag rust genomen, althans de knapen. Sieger had zich echter die dag ten nutte gemaakt om de uitgelopen assen van de wagen door nieuwe te vervangen, waarvan Sieger steeds een aantal als reserve meevoerde. Voordien hadden ze reeds een paar keer de wielen opgedreven om de oude, conisch toelopende assen.
De jongens merkten op, dat de mensen in het gebied waarin ze zich nu bevonden, veel bronzen wapens en sieraden droegen. In deze streken woonden dan ook veel ruilhandelaren, die de bronzen voorwerpen haalden uit de oorden, waar deze werden vervaardigd, zei Sieger. Het brons werd daar zo heet gemaakt, dat het smolt en werd als water en dan werd de vloeibare massa in vormen van wapens gegoten. En juist bij deze handelaren moest Sieger zijn, want die ruilden het brons graag tegen bont en de levende barnsteen uit de koude streken.
Reeds een paar keer had de bronsman in de laatste dagen een ruilhandel gedaan in nederzettingen, die men was gepasseerd, maar de man met wie Sieger altijd de meeste ruilhandel had gedreven moest nog worden bezocht. Deze woonde in een grote nederzetting, die dan het eindpunt van hun tocht zou zijn.
Het was nog in de ochtend van een der laatste dagen, voordat de terugreis weer zou worden aanvaard. Sieger liet halt houden in een bosgebied. Een smal weggetje kwam hier van de wildernis uit op de heerweg.
Sieger legde uit: „We kunnen vandaag wellicht de laatste nederzetting bezoeken, het eindpunt van onze tocht, maar aan dit spoor — hij wees op de smalle doorgang door de struiken — woont ook een handelaar, die ik moet bezoeken. De wagen kunnen we niet mee daarheen nemen, daarom ga ik die man te paard opzoeken. Graag had ik, dat gij zo lang bij de wagen bleef; ik ben spoedig weer terug. Ik neem Hertengang mee, Wervelwind blijft bij jullie."
De knapen lieten het paard voor de tweewielige kar wat van

het gras en struiken plukken en gingen hun boog en pijlen opzoeken. Zou zich hier niet iets laten zien, dat een schot waard was? Stel je voor, wanneer ze hier eens zo'n lynx zouden kunnen schieten; ze zouden het vel dan fijn mee naar huis nemen.
Maar de jongens ontdekten geen jachtwild; de vogels, die onder het bereik van een boogschot kwamen, waren maar klein.
Terwijl ze wat voor de wagens liepen te dwalen, hoorden de jongens Wervelwind grommen, de blik gewend naar het weggedeelte achter het voertuig. Daar moest dus iets bijzonders zijn. Ja, daar zagen de knapen een paard en een kar naderen en naast het voertuig liep een aantal mensen. Dit was overigens niets buitengewoons. Zo vaak passeerden ze lieden, die met paard en wagen voorttrokken.
Toen de stoet naderbij kwam, zagen de knapen, dat het deze keer toch wel iets bijzonders betrof. Het waren geen mensen, die waren als zij of gelijk aan de lieden, die in de streken, waardoor ze waren getrokken, woonden; neen, ze waren van een geheel ander slag. Ze waren in een woord afschuwelijk, meenden de jongens.
Het waren een viertal mannen, een vrouw van middelbare leeftijd, een jonge vrouw, weinig ouder dan de knapen en een drietal kinderen van misschien zes tot tien jaar. Zowel de mannen als de vrouwen en de kinderen hadden pikzwarte haren, die bij de ouderen in wanorde over de schouders hingen. De gelaatskleur van allen was geel-bruin; hun jukbeenderen staken scherp uit, terwijl hun loerende, donkere ogen schuin in hun hoofd schenen te staan. En deze mensen, die vrijwel in lompen en flarden van vellen gekleed gingen, zagen er zo vuil uit, alsof ze nooit een bad hadden genomen, meenden de knapen.
Bernhard en Bruno zagen elkander eens aan, ze vertrouwden die zwarte troep niet erg. Ook Wervelwind scheen deze lie-

den niet onder zijn vrienden te rangschikken, want hij bleef doorgrommen.
„Dat zullen toch geen lieden van de stam zijn die de waterburcht hebben overvallen," fluisterde Bruno, maar Bernhard schudde het hoofd.
„Dat geloof ik niet, er bestaan meer stammen van bruine mensen met scheefstaande ogen. Van de stam die de waterburcht overviel zal geen familie afzonderlijk gaan trekken, dunkt me. Maar laten we op onze hoede blijven, Bruno."
De bende hield stil bij de wagen van Sieger. Een hunner vroeg iets aan de jongens, terwijl hij op het voertuig van Sieger wees. De knapen verstonden geen woord van hetgeen hij zeide en haalden dan ook hun schouders op. Nieuwsgierig gingen de vreemdelingen daarop in de wagen kijken en begonnen een fluisterend gesprek, waarbij hun gezichten zich soms tot een lelijke valse grijns vertrokken.
Niet zonder angst zagen Bernhard en Bruno naar de ongunstig uitziende kerels. Hun bogen hadden ze nog in de hand, maar zouden ze niet machteloos zijn, als deze bende iets tegen hen zou ondernemen?
Wat waren deze kerels van plan? De jongens zouden het spoedig weten.
De zwarte mannen drongen eensklaps op naar de knapen; de woest uitziende kerel, die hun zoeven iets had gevraagd, wees nu de jongens naar hun bogen en beduidde, dat ze deze aan hem moesten geven. Bernhard en Bruno zagen elkaar aan, alsof de een van de ander raad en hulp wilde vragen. Ze waren van woede vervuld, doch voelden hun onmacht. Toch weifelden ze met het afgeven van hun, door hen zo geliefde, bogen. Hun weifelen was de kerels naar het scheen echter niet naar de zin; ze richtten hun speer dreigend op de borst der knapen en de woordvoerder rukte hun het wapen uit de handen. Vervolgens werd aan de knapen hun messen ontnomen.

Snel laadden de vreemdelingen daarop zoveel mogelijk goederen uit de wagen over in de tweewielige kar. Toen nam

De zwarte mannen drongen eensklaps op naar de knapen. (blz. 112)

een van hen de leidsels van het karrepaard in zijn handen en de stoet zette zich in beweging. Aan Bernhard en Bruno werd beduid, dat ze met de karavaan mee moesten lopen. Dit werd de knapen toch te erg. Zij protesteerden heftig hiertegen. Verstonden deze zwarte kerels hen wel? De jongens wisten

het niet, want deze grijnslachten alleen. En toen Bernhard niet van plan was een voet te verzetten, kreeg hij een gevoelige prik van een speer in zijn dij. Er zat voor de knapen niets anders op, dan te gehoorzamen en ze deden dit dan ook, doch met woede in het hart.
Ze behoefden zich geen verwijt te maken dat zij zich niet hadden verdedigd, de kerels waren veel sterker dan zij, voorlopig was het slimmer geweest alle verzet maar op te geven. Hoewel feitelijk gevangen zagen zij de toestand niet somber in. Sieger zou wel gauw terugkomen en Hertengang zou gemakkelijk het spoor van hen met Wervelwind kunnen vinden. De sterke Sieger was tegen deze bruine kerels wel opgewassen en natuurlijk zouden zij hem helpen waar zij konden.
Hun hoop vervloog spoedig. Bernhard bleek ongelijk te hebben gehad toen hij meende dat deze groep niet tot de aanvallers van de waterburcht behoorde. Spoedig bereikte men een ravijn, en daarin was de legerplaats van de stam van de bruine mensen met de scheefstaande ogen. Het waren er velen, wel zeven maal moest Bruno de vingers van beide handen aftellen.
Een groep mannen zat rond een vuur, geuren van een bepaald weinig smakelijk gerecht steeg op uit een grote bronzen pot, waaruit de mannen aten. Vrouwen en kinderen zaten op een afstand hongerig te kijken en te wachten op de brokken die zouden overschieten.
Een man veegde zich de vette lippen met de rug van zijn hand af.
Toen hij opstond zagen de jongens dat hij groter en breder was dan de overigen, overigens zag hij er even haveloos en smerig uit.
Zonder moeite herkenden Bruno en Bernhard in hem Volker, de dief, de man die wraak had willen nemen omdat de bronsman niet met hem had willen handelen.
Hij lachte luidkeels.

„Zo," riep hij, „de vriendjes van de bronsman hè? Dat is een goede vangst, dappere jongens. En een zoon van een opperhoofd nog wel. Dat kan ons te pas komen, wanneer we jullie nederzetting een bezoek brengen."
Weer lachte hij.
„Bindt ze maar vast aan die boom daar, vlak voor het ravijn, en in het licht van het vuur. Ik wil mijn gasten goed kunnen zien."
„Dat ziet er lelijk uit," fluisterde Bruno.
„Ik vertrouw op Sieger en op Wervelwind. Zie je wel dat die weggelopen is, hij had ons tot hiertoe gevolgd."
Schijnbaar gewillig lieten de jongens zich binden, maar hun zenuwen waren tot het uiterste gespannen. Wis en zeker zou Sieger hen hier vinden, hulp halen en hen bevrijden.
Maar de nacht verstreek, zonder dat er hulp kwam opdagen: toen de stam de volgende morgen al vroeg opbrak waren beide jongens nog steeds gevangenen.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

De overval op de Waterburcht.

Tevergeefs braken de jongens er zich het hoofd over, waarom de bronsman geen poging had gedaan om hen te redden, en van lieverlede geraakten zij in een weinig opgewekte stemming. Wat ter wereld had deze vieze bende met hen voor? Volker had zoiets gezegd dat ze te pas zouden komen, wanneer zij hun nederzetting een bezoek gingen brengen. Maar die lag nog heel veraf, wanneer dat geen pocherij was geweest, betekende dat, dat ze zeker een of twee manen bij dit kwalijke gezelschap zouden moeten blijven. Het plan van Volker was wel duidelijk. In een strijd met de mannen van hun stam hadden de bruine mannen geen enkele kans. Herman de jager bijvoorbeeld en Mans de hoofdman konden wel tien van deze kerels voor hun rekening nemen, wanneer zij met hun ontzaglijke slagzwaarden begonnen te zwaaien. In het algemeen trouwens haalden de wapens van de bruine mensen niet bij die van andere stammen. Alleen Volker was behoorlijk bewapend, want hij was een bekwaam vuursteenbewerker, maar natuurlijk had hij nog geen kans gezien al zijn rotgenoten aan behoorlijke bijlen en speerpunten te helpen. Schieten konden de kerels wel, misschien zelfs beter dan Herman de jager. Met hun vrij primitieve bogen en slingerstenen maakten zij veel wild buit, en zij zagen er niet tegenop het met grotere dieren als wolven en beren te proberen.
„Ze laten ons misschien wel weer lopen," meende Bernhard, „het is toch veel te ver naar Mansheim."
Bruno schudde mistroostig het hoofd. Ze zouden worden meegesleept en men zou een hoge losprijs voor hen eisen. Konden hun vaders dat niet opbrengen, dan zouden ze elders als slaaf

worden verkocht, dat was hun voorland, ze zouden eenvoudig geruild worden tegen wapens of vee.

Ze hadden voorlopig geen enkele kans om te ontsnappen, wel waren ze niet geboeid, tenminste overdag niet, maar een van de kerels liep voortdurend naast hen, met zijn boog en mes gereed voor gebruik, en hij hield hen scherp in het oog. De knapen hadden intussen alle tijd het gezelschap waartussen ze verzeild waren geraakt eens beter op te nemen.

Geen enkele der leden hiervan kon hen bekoren, wekte hun vertrouwen op; integendeel, de gezichten dezer mensen boezemden hun wantrouwen en afkeer in. De jongens merkten nu ook op, dat al deze lieden kleiner van stuk waren dan de mensen met wie ze tot dusver in aanraking waren geweest en dat ze alle meer of minder kromme benen hadden.

Vooral de vrouwen werden door de knapen lelijk, ja afschuwelijk gevonden, met hun onordelijke zwarte haren, die hun halve gezicht bedekten en waardoor hun vingers voortdurend graaiden, waarschijnlijk op zoek naar ongedierte.

Soms grijnslachte het jonge meisje, dat zich bij de groep had bevonden, die hen gevangen had genomen tegen de jongens. Speciaal Bernhard scheen haar interesse te hebben. Wellicht oefenden diens blanke tint en blonde haren een bijzondere aantrekkingskracht op haar uit. Althans Bruno was van deze mening en hij zeide aan zijn vriend, dat het meisje hem vast graag mocht. „Bah!" was alles wat deze antwoordde en zijn gezicht kreeg een nog nijdiger uitdrukking.

Toen ze een eind hadden gelopen, kwam het meisje op de jongens toe en reikte hen een vrucht aan. Die welke Bernhard ontving, was de helft dikker dan die, waarmee Bruno het moest doen. Het jonge meisje beduidde hem met een grijns, die een aanminnig lachje moest beduiden, dat ze moesten eten. Om aan te geven, hoe lekker ze wel waren sloeg ze zich op de buik. Zelf beet ze daarop in eenzelfde vrucht. Terwijl

ze die met de linkerhand vasthield, zat ze met de rechter weer in het hoofdhaar te woelen.
De knapen gingen nu ook voorzichtig het geschenk proeven. De vruchten hadden echter zo'n scherpe smaak, dat ze die met een hartgrondig „Bah!" wegwierpen. De zwarte jonkvrouw scheen zoiets onmogelijk te kunnen begrijpen. Ze zag de gevangenen een ogenblik grotelijks verwonderd aan en viste daarop de aangebeten vruchten weer uit het zand op om ze met een smakkend geluid te verorberen.
Verder ging de tocht, en de jongens begonnen de moed op te geven nog ooit bevrijd te worden. Was Sieger dan toch niet degene voor wie zij hem altijd hadden gehouden? Was hij er alleen maar op bedacht geweest, met medenemen van wat de rovers hem nog hadden overgelaten zelf het vege lijf te redden? Liet hij zijn vrienden zo in de steek, was dat de ridderlijkheid en de trouw waarvan de bronsman altijd zo hoog opgaf wanneer hij van zijn reizen vertelde? Neen, Sieger viel hen bitter tegen, wanneer zij bevrijd wilden worden zouden zij dat zelf moeten doen.

Wervelwind moest nu reeds lang Sieger hebben gewaarschuwd en deze moest nu wel al met de toestand op de hoogte zijn, meenden de jongens. En daarin hadden ze gelijk.
De bronsman was druk aan het onderhandelen in de woning van de man met wie Sieger reeds jaren aaneen zaken had gedaan. Voor hem lagen bontvellen, stenen wapens en brokken barnsteen. Van deze laatste werden door de handelaar zelf geregeld sieraden geslepen. Van zijn kant bood deze bronswerk, kralen, halfedelstenen en bergkristal aan.
En daar opeens kwam Wervelwind als een dolleman de woning van de handelaar binnenstormen. Hij had onmiddellijk bij zijn aankomst in de kris-kras door elkaar staande huizen van het gehucht de woning ontdekt, waarin zijn baas ver-

toefde. Het dier was vreselijk opgewonden, zodat zelfs Hertengang hem verbaasd aanstaarde. De tong hing hem uit de bek en hij hijgde alsof hij een halve dag achtereen had gehold. Jankend sprong hij op tegen Sieger en liep toen weer naar de deur, maar kwam direct daarop weer terug om bij zijn baas op haast aan te dringen. Meteen sprong hij weer naar de deur en met zijn ogen nodigde hij Sieger uit om hem te volgen.
De bronsman stond op. „Er is iets niet in orde, ik moet onmiddellijk gaan zien wat er schort. Ik laat de bullen hier maar zolang liggen, Alberik." Dit laatste zeide Sieger tegen de handelaar.
Sieger zocht snel zijn paard op en draafde met de honden over het bospad. Hij joeg zijn paard flink aan en lag met zijn hoofd over de nek van het dier gebogen om niet te veel last te hebben van overhangende takken. Wervelwind was spoedig een eind voor, hij droeg zijn naam met ere.
Spoedig kwam Sieger op de plaats waar hij de jongens had achter gelaten, knarsetandend zag hij hoe mèt de jongens een groot deel van zijn kostbare voorraad verdwenen was. Onmiddellijk zocht hij naar sporen, spoedig was hem duidelijk hoe de zaak zich had toegedragen. De jongens waren ontvoerd door een betrekkelijk gering aantal personen, maar Sieger hield er terstond rekening mee, dat dit een vooruitgeschoven groepje van een grotere bende was geweest. Had Alberik hem niet verteld, dat onlangs de stam van de bruine mensen met de scheve ogen in de buurt was geweest, en dat slechts de grootste waakzaamheid had verhinderd dat hij door hen overvallen en uitgeplunderd was!
Hij dacht rustig na. Natuurlijk, hij kon teruggaan en Alberik om hulp vragen. Een tiental mannen zou hij zeker bereid vinden hem te vergezellen, maar wat begon hij daarmee? Hoe groot was de stam van de bruine mensen, het kon best zijn dat ook slechts een gedeelte in de buurt van het dorp van

Alberik was geweest, ze verdeelden zich graag in groepen om op roof uit te gaan. Het beste leek het hem daarom naar het gehucht van Alberik terug te gaan, zijn waren aan diens hoede toe te vertrouwen en alleen door Werveiwind vergezeld te trachten de jongens op te sporen en dan naar bevind van zaken te handelen. Heel ver kon de stam van de bruine mensen nog niet gekomen zijn, Sieger vermoedde dat hij zich wel ten Zuiden van het gehucht ophield in de rotsachtige streek met de vele kloven en ravijnen, woeste bossen en watervallen, een uitgezochte plek voor mensen die steeds in gevaar leven, om zich een legerplaats te kiezen.
Alberik schudde het hoofd.
„Het is een gewaagde onderneming Sieger," meende hij, „maar je moet het zelf weten, ik weet hoe stijfhoofdig je bent het is toch nutteloos jou van een eenmaal genomen besluit af te brengen."
„Ik wil jouw mannen er niet aan wagen Alberik," verklaarde Sieger, „geloof me, zo is het beter, heb ik hulp nodig hoop ik op jou en je mannen een beroep te mogen doen."
De bronsman vertrok, het bleek een vrij eenvoudige taak voor een ervaren spoorzoeker als hij te zijn, de verblijfplaats van de stam van de bruine mensen met de scheve ogen te ontdekken. Reeds vóór de nacht inviel, had Wervelwind hem in de buurt van het ravijn gebracht. Sieger legde de vinger op de lippen, het trouwe dier begreep hem terstond en hield zich muisstil. Alleen het zachte kwispelen met zijn staart verried dat naast de man een levende hond achter een rotsblok lag, maar op een wenk van zijn baas zou hij toeschieten en dan was hij met zijn vlijmscherpe tanden een geducht tegenstander voor ieder die het Sieger lastig zou willen maken.
Zover kwam het voorlopig niet, al spoedig had Sieger zijn besluit genomen, het had geen zin nu een poging te doen de jongens te bevrijden, men zou ze alle drie heel gauw weer te pakken hebben en dan zou de behandeling zeker heel wat

slechter en strenger zijn dan nu, thans schenen de jongens een betrekkelijke vrijheid te genieten. Even moest Sieger lachen toen hij zag hoe het smerige zwarte meisje om Bernhard heendraaide. Brrr voor geen honderd berenvellen zou hij haar ruilen voor Linde, de zuster van Bernhard, welk een handelsman hij ook was....
Hij kroop wat naderbij, zodat hij kon verstaan wat er bij het vuur besproken werd, woord voor woord kon hij het gesprokene niet volgen, maar toch kon hij begrijpen waar het gesprek over ging. Men sprak langzaam omdat de man in wie ook Sieger zijn oude vijand Volker herkende, de taal der bruine mannen ook nog niet voldoende meester was.
En wat Sieger toen hoorde vervulde hem met ontzetting.

De zwarte bende trok met haar gevangenen gestadig verder. De kinderen waren op de karren gezet, omdat ze de betrekkelijke snelle gang van de karavaan haast niet konden bijhouden en moe waren geworden. Toch ging de tocht naar het scheen de rovers nog niet snel genoeg, want steeds maar trachtten ze de paarden tot groter spoed aan te zetten. Maar de dieren reageerden niet met vlugger tred op de stokslagen of het rukken aan de leidsels, want ze waren reeds oververmoeid van het trekken van de zwaar beladen lompe voertuigen over de oneffen bodem. Zo nu en dan wierpen de kerels een blik naar achteren, als vreesden ze vervolgd te worden.
Bernhard en Bruno hadden geen moeite om de wagens bij te houden, maar toch gingen ze zich lamlendig en vermoeid gevoelen. Ze kregen bovendien honger en dorst. De mannen en de oudere vrouw namen niet de minste notitie van hen, maar de vriendelijke jonge dame scheen voor fee bij hen te willen spelen. Zij had de jongens een stuk brood gebracht, maar ook dit had een afschuwelijke smaak gehad, ook weer

zo scherp als de vruchten. Toch hadden ze dit er door gewurmd.
Eenmaal richtte Bruno zich tot zijn vriend.
„Bernhard".
„Ja?"
„Zouden we die zwarte meid niet op onze hand kunnen krijgen? We moeten vannacht proberen om te vluchten. Zouden zij daarvoor haar hulp niet willen geven?"
Bernhard antwoordde niet op deze vraag.
Zijn vriend vervolgde: „Kijk, ik weet zeker, dat ze ons zal helpen, als ze weet, dat ze dan ook met jou zou mogen vluchten."
„Je bent gek," stoof Bernhard op. „Maar wat er ook gebeurt, we moeten vannacht zien weg te komen."
Zo nu en dan zagen de knapen ook eens achterwaarts, maar steeds bleef de weg daar van mensen vrij. Zou er nog hulp voor hen komen opdagen? De dag begon al op te schieten. Neen, er kwam nog maar geen hulp, de bronsman had hen in de steek gelaten.
Het bosgebied eindigde en men kwam in een vlakke streek. Een beek doorsneed het veldspoor. De paarden werden uitgespannen en men liet de uitgeputte dieren drinken en een korte tijd uitrusten en grazen. De donkere mannen, vrouwen en kinderen gingen wat eten en de goede fee kwam aandragen met een stuk gedroogd vlees en een brok brood. Ze lachte vriendelijk. De jongens gingen nu ook eten, hoewel met tegenzin.
Het oponthoud aan de beek duurde maar kort; de paarden werden al spoedig weer ingespannen. De zwarte kerels wilden zo 't scheen zo snel mogelijk de streek verlaten.
De karren werden door de paarden door de beek getrokken. Verder ging het weer.
Eensklaps zei Bernhard tot Bruno: „We zijn hier eerder geweest. Met Sieger, ik herinner me duidelijk die bomengroep

daar, en daar bij die eik heb jij nog een paar vogels geschoten. We hebben ze hier geplukt, de veren zullen er nog wel liggen en as van het vuur waarboven we ze geroosterd hebben ook nog wel."
„Je hebt gelijk," antwoordde Bruno verrast, en liet er aarzelend op volgen: „Dan zijn we niet ver meer van de waterburcht af, niet meer dan een halve dagreis."
Bernhard knikte toestemmend.
„Dat betekent dat deze rovers een nieuwe poging zullen doen om binnen te dringen. Ik wilde dat ik die mensen kon waarschuwen. . . ."
„Laten we vanavond als we onbespied zijn een plan maken. In ieder geval moeten we nu niet vluchten, maar proberen naar de mensen uit de waterburcht over te lopen als er gevochten wordt," zei Bruno.
„Als ik de kans maar krijg," mopperde Bernhard. „Die lelijke schele kerel met zijn oudbakken boog houdt ons veel te veel in de gaten. Nu ja, we zullen wel zien, lang zal de tocht vandaag niet meer duren, de paarden kunnen haast niet meer."
Spoedig na dit gesprek werd het nachtleger opgeslagen. Als gewoonlijk werden Bernhard en Bruno buiten de kring der mannen aan een boom gebonden, maar zo, dat ze zich nog gemakkelijk konden bewegen en in een kleine cirkel konden rondkruipen. Hun bewaker, een oudere man, met kromme benen, een man die inderdaad verschrikkelijk scheel keek maar toch alles scheen te zien, nam niet ver van hen plaats, zijn boog tot schieten gereed.
De jongens konden niet verstaan wat er bij het vuur gemompeld werd, wel konden ze uit de drukke bewegingen van de mannen opmaken dat er iets belangrijks behandeld werd. Zo belangrijk, dat er blijkbaar gestemd moest worden, Volker scheen het hier niet helemaal alleen voor het zeggen te hebben. Toen stond hun bewaker op, na een wenk van Volker

te hebben gekregen en ging op zijn beurt naar het vuur om zijn mening te zeggen en zijn stem uit te brengen.
„Nu hebben we een kans om weg te komen," fluisterde Bruno. „Die bruine meid zit daar.... kruip naar haar toe, je kunt dichtbij komen, en vraag of ze je los snijdt, ze doet het, wat ik je zeg."
Bernhard aarzelde, maar ook hem lokte de vrijheid. Eenmaal vrij, konden zij de bewoners van de waterburcht waarschuwen, het werd nu tijd, overlopen, zoals hij daarstraks had geopperd, was ook niet zo gemakkelijk. Maar als het meisje nu eens wilde! Er was geen sprake van dat zijn vader haar als lid van de stam zou willen opnemen.
Wanneer Bernhard de leeftijd der huwbare mannen had bereikt, zou hij zich als zoon van een hoofdman een levensgezellin moeten kiezen uit zijn eigen stam of uit een gelijkwaardige, zeker niet uit een stam van rovers en bandieten. Bovendien had het meisje, hoe goed ze het ook bedoelde, niet aantrekkelijks voor hem. Hij vond haar lelijk en vies zonder meer....
„Vooruit dan," fluisterde Bruno, „nu of nooit."
Bernhard slaakte een diepe zucht en kroop weg, zover mogelijk naar de bosrand. Daar zou hij het meisje roepen en beschut door de duisternis haar trachten over te halen hem los te snijden.
„Bernhard," fluisterde eensklaps een stem aan zijn oor. „Blijf zitten, laat niets merken, ik ben vlak bij je, ik Sieger, de bronsman. Houd je stil, ik ben steeds bij jullie geweest, ik heb de bende gevolgd tot hier. Wervelwind ligt naast me, hier, je kunt zijn vacht voelen."
Het hart van Bernhard sprong op van vreugde, hij had zich dus niet in de bronsman vergist. De bronsman moest bepaald een reden hebben, waarom hij tot dusverre geen poging had gedaan om hen te bevrijden....
Haastig sprak de bronsman verder. Hij had hen al tien maal

kunnen bevrijden wanneer hij dat gewild had, maar opzettelijk had hij dat nagelaten. De jongens hadden het zo slecht niet en de aanminnigheid van die zwarte juffrouw moest Bernhard maar op de koop toenemen, plaagde de onverbeterlijke Sieger.
Bernhard kreeg een hoogrode kleur, die Sieger gelukkig niet kon zien en bromde wat onverstaanbaars terug. Direct werd Sieger weer ernstig en deelde met enkele woorden mee wat hij gehoord had. Het bevestigde het vermoeden van Bernhard en Bruno. Inderdaad zouden de bruine mannen met de scheve ogen een nieuwe aanval op de waterburcht doen. En wanneer Sieger hen niet bespionneerd en alles afgeluisterd had, zouden zij gemakkelijk door de waterpoorten hebben kunnen komen.... Nu ging Sieger dat plan verijdelen. De jongens moesten deze nacht en de volgende dag in gevangenschap waakzaam blijven. Wanneer Sieger hen nu verloste, zou het plan van de stam der bruine mensen misschien niet doorgaan, dan zouden ze eerst de jongens gaan zoeken. Sieger liet de rovers liever in de val lopen, welke zij voor een ander hadden opgezet, Volker mocht slim zijn, de bronsman was nog slimmer....
„Komt het in orde?" vroeg Bruno fluisterend toen Bernhard bij hem terugkeerde."
„En hoe," grinnikte Bernhard, „alleen niet zoals jij je dat hebt voorgesteld, stil, daar komt die kerel terug, ik vertel je straks alles, wanneer het rustig is in het kamp...."
De volgende morgen werd het de jongens al gauw duidelijk dat hun kans om weg te komen, verkeken was. Niet als andere dagen konden zij wel bewaakt maar toch in betrekkelijke vrijheid met de troep optrekken, een paar man greep hen ruw in de nek en smeet ze alsof ze een pak huiden waren in een van de wagens, waar ze stevig werden gebonden.
Een paar vrij vuile huiden werd hen over het hoofd gegooid en in hun mond kregen zij een prop. Toen zette de wagen

zich hotsend en botsend in beweging, al spoedig zaten de jongens vol blauwe plekken en bulten, want ze werden ongenadig door elkaar geschud.
Lang duurde de tocht gelukkig niet, misschien enkele uren, de zon stond nog niet op haar hoogste punt, toen de wagens stopten. Men scheen geen plan te hebben de jongens uit de wagen te laten komen. Het meisje kwam met een stuk onsmakelijk uitziend brood en een nog onsmakelijker schaal met een grauwe pap, half aangebrand, half niet gaar. De jongens, blij dat de prop uit hun mond genomen werd en ze de stinkende huiden van het lichaam konden schudden, aten en ze rekten de maaltijd zo lang mogelijk. Het meisje bleef bij hen zitten. De bewaker vond het blijkbaar buiten prettiger. Hij waagde zich niet in de overdekte, benauwde wagen. Ze lachte Bernhard vriendelijk toe en trachtte zijn hand te grijpen. Toen hij haar hand wilde terugschuiven keek ze zo treurig dat hij haar maar liet begaan. Bruno had zich reeds enkele woorden van de taal der bruine mensen met de scheve ogen eigen gemaakt, en wat hij aan woorden tekort kwam beduidden zijn ogen en zijn handen, welke de bewaker losgemaakt had om te kunnen eten.
Het meisje schudde verschrikt het hoofd, ze durfde de jongens niet te helpen, nòch om te vluchten, nòch zelfs om hun riemen los te maken, maar toen ook Bernhard op haar gemoed begon te werken keek zij omzichtig om zich heen, en schoof toen een vuurstenen mes achter Bernards rug, een vlijmscherp mes, dat Volker zelf gemaakt moest hebben....
Brommend stak de bewaker zijn hoofd om de hoek. Waren ze nu nog niet klaar met eten? Bernhard schoof met een nauwelijks verborgen gevoel van afkeer de schotel pap weg. Nu hij een mes bezat kón hij gewoon geen hap meer naar binnen krijgen. De bewaker kroop naar binnen en bond de jongens weer stevig met riemen vast. Tot hun vreugde vergat hij de prop in hun mond te steken. Toen joeg hij het meisje

naar buiten en direct daarop begon het gehots weer. De rovers gingen zo snel mogelijk voort, het was voor de jongens een tocht om nooit te vergeten, maar zij hadden weer hoop. Ze beschikten over een mes, waarmee ze zich los konden snijden wanneer ze dat wilden en de bronsman was teruggekomen! Ze konden rustig de loop der gebeurtenissen afwachten, meenden zij.

Tegen de avond hield de troep halt, de jongens, die het mes goed verborgen hadden, wat gebonden en wel nog niet zo eenvoudig was geweest en waaraan hun tanden te pas waren gekomen, mochten zich even vertreden. De bewaker maakte hun voetboeien los, hun handen bleven gebonden, toen het meisje met een kruik water en een nieuwe schotel pap kwam aandragen moesten de jongens gedogen dat zij door een onbeschrijflijk vieze bruine hand gevoerd werden, onder het nauwlettend oog van de bewaker.
Ze duldden het, ze wilden wachten tot het volkomen donker was, voor ze zich bevrijdden, en dan — los van hun boeien — zouden ze naar bevind van zaken handelen. De bewaker meenden zij met hun tweeën wel de baas te kunnen, zijn boog zouden ze buit maken en mèt het mes dat ze van het meisje gekregen hadden waren ze tenminste niet geheel weerloos....
Weer trok de troep verder, zo voorzichtig mogelijk nu. De wagens hadden zij achtergelaten en met hen de beide jongens en hun ongemakkelijke bewaker.... Ook de vrouwen en kinderen — weinig in getal overigens — waren achtergebleven, vuur werd niet gemaakt, en de bewaker, buiten de jongens de enige man in het kamp, joeg allen naar hun wagens. Zelf ging hij tegen het wiel van de wagen zitten welke de jongens tot verblijfplaats diende. Mopperiger dan ooit, scheen hij het Volker euvel te duiden, dat hij aan de overval niet

mocht deelnemen en hier moest blijven om op vrouwen en kinderen en die twee verwenste jongens te passen. Toen het meisje een poging waagde in de buurt van de wagen te komen nam hij een boomstronk van de grond en wierp die op goed geluk in haar richting. Een pijnlijke kreet bewees dat zijn worp doel getroffen had en toen het meisje even later tòch in de wagen verscheen — ze was omgelopen en had de bewaker verschalkt — zagen de jongens tot hun schrik dat het gezicht van het kind vol bloed zat, het hout moest haar goed geraakt hebben. In het halfduister fonkelden haar ogen van woede, ze beduidde Bernhard haar het mes te geven en sneed toen zelf de riemen los. Sissend van boosheid wees ze naar buiten en maakte een beweging alsof ze iemand de keel dichtkneep. De bedoeling was duidelijk, ze wilde dat de jongens de kerel die haar zo mishandeld had, zouden doden.

Bernhard keek Bruno aan, ze hadden daar niet de minste lust toe, wèl zouden zij hem onschadelijk maken.

Vóór de man wist wat er met hem gebeurde waren de jongens bovenop hem gesprongen, hadden hem zijn wapens ontrukt en hielden hun hand voor zijn mond. Het meisje sprong vlug naderbij, reikte de jongens grijnzend een paar riemen aan en toen de bewaker op zijn beurt gebonden was en een prop in de mond had, sloeg zij hem hard in het gezicht.

Toen zij daarmee wilde doorgaan trokken de jongens haar weg, het streed met hun eergevoel een weerloze vijand te mishandelen. Verwonderd zag het meisje hen aan, maar gewillig trad zij terug. Bernhard en Bruno wierpen de bewaker nu de wagen in en bonden de riempjes van de huif zorgvuldig vast.

„Die ligt goed," grinnikte Bernhard, „en laten we nu maken dat we wegkomen."

„Maar het meisje" hield Bruno hem terug. „Als wij die hier achterlaten en de troep komt, zal de bewaker alles vertellen

en wat zal er dan met haar gebeuren? We moeten haar meenemen."

„Ja maar," begon Bernhard die het vooruitzicht helemaal niet aanlokte en bovendien vreesde door het meisje in zijn bewegingen belemmerd te worden. Hij keek bedenkelijk naar zijn vriend en dan weer naar Undine, zoals zij zich genoemd had. Het scheen of Undine zijn gedachten kon lezen, bliksemsnel haalde zij nog twee vuurstenen messen uit haar schamele kleedij en maakte daar enige bewegingen mee, waartoe alleen een bekwaam messenvechter in staat was. Daarna greep zij de boog van de bewaker, spande die en schoot een pijl af, na nauwelijks gericht te hebben.

Een kleine nachtvogel tuimelde van een tak en viel vlak voor de voeten van Bernhard.

„Een man gelijk," bewonderde Bruno en Bernhard, die nu wel anders over het meisje dacht, wenkte haar mee te gaan.

„Sieger zal er wel raad op weten," lachte hij.

„Sieger weet overal raad op," verzekerde Bruno....

NEGENDE HOOFDSTUK.

Undine — weer thuis.

Gunstiger nacht hadden de rovers moeilijk kunnen uitzoeken, de lucht was bewolkt en het water rond de burcht leek zwart en peilloos.
De jongens en Undine hadden de bende spoedig ingehaald, zij zorgden er voor op voldoende afstand te blijven, tot hun verwondering en blijdschap hadden ze nog geen honderd schreden gedaan toen Sieger hen aanriep.
„Ik ben al lang weer terug," verklaarde hij, „de val staat open, ik heb alles gezien wat er in die tussentijd in het kamp gebeurd is, tenminste nadat jullie uit de wagen kwamen. Vertel mij eens hoe dat kwam, ik kan het trouwens raden nu ik jullie goede fee en Bernhards speciale vriendin in jullie gezelschap zie."
Bernard trok een raar gezicht maar vertelde toch vlug hoe een en ander in zijn werk was gegaan. Fluisterend kon hij niet nalaten te vragen wat het nu verder met het meisje moest, hij dacht er niet aan Undine mee te nemen naar zijn stam.
De bronsman lachte.
„Laat Undine maar aan mij over. We zullen haar naar de nederzetting van Alberik brengen, diens vrouw zal in korte tijd een heel ander meisje van haar maken, daar kun je staat op maken. Maar nu niet langer getalmd vrienden, ik ga een stuk met jullie mee en zal je op een veilige plaats achterlaten, waar je alles goed kunt zien. Wacht daar tot alles afgelopen is, ik kom jullie weer halen."
„Zijn we kinderen?" stoof Bernhard op, „moeten wij in een hoekje blijven zitten als er gevochten wordt?" en Bruno viel hem bij.

„Dat antwoord had ik verwacht," zei de bronsman tevreden, „een antwoord dat de zoon van een opperhoofd en zijn vriend tot eer strekt. Maar bedenk wel, ik heb jullie vaders en speciaal jullie moeders beloofd jullie heelhuids terug te brengen, aan deze onderneming is veel gevaar verbonden, en bovendien, jullie hèbt een taak, jullie beschermen Undine."
„Die kan zichzelf wel beschermen," bromde Bernhard, „had je moeten zien hoe ze met die messen werkte en die pijl afschoot," maar hij zag toch wel in dat de bronsman gelijk had. Niet ver van de burcht hield Sieger halt achter een kreupelbosje.
„De rovers naderen van links en van rechts. Ze zullen vlak langs jullie varen, Volker heeft destijds overal holle boomstammen verborgen toen de aanslag mislukte, die gaat hij nu weer gebruiken. Blijf rustig en doe geen domme dingen."
De bronsman verdween, de twee jongens bleven met het meisje achter. Undine scheen bijzonder in haar nopjes te zijn, ze begon zacht te zingen, een wonderlijk liedje op een vreemde melodie, een melodie die je slaperig maakte, maar ze zweeg verschrikt toen Bernhard haar aan het verstand bracht dat zingen nu de dood kon betekenen.
Zwijgend lagen ze naast elkaar achter het kreupelbosje, het oog strak op het donkere water voor hen gericht.
Daar gleed een boomstam hen voorbij, geluidloos, als schimmen zaten er vier zwijgende gestalten in. Even blonk de bronzen punt van een speer, toen de smalle maansikkel voor een ogenblik niet door een wolk aan het oog onttrokken werd. Er volgde een tweede boomstam, een derde, een vierde, toen een paar vlotten.
En alle waren ze bemand met zwijgende gestalten. Steeds meer naderden de boten de poorten van de burcht. Sliep men daar dan? Het moest wel zo zijn, niemand vertoonde zich....
De eerste boot, door Volker aangevoerd gleed voor de poort, welke onhoorbaar geopend werd.

De jongens hielden de adem in, er moest verraad in het spel zijn, iemand opende de poort voor de rovers.... iemand die wist dat ze zouden komen! Dat moest de man zijn, die bij de rovers gevangen had gezeten en zogenaamd ontsnapt was. Die slimme man die ze gezien en gesproken hadden toen ze met Sieger de burcht wilden bekijken en alle mannen tot de tanden gewapend vonden.
Verschrikkelijk was dat, de driftige Bernhard krabbelde overeind, hij wilde de waterbewoners waarschuwen, schrééuwen, toeroepen dat ze verraden waren dat de bruine mensen met de scheve ogen voor de poort lagen, dat ze te wapen moesten snellen!
Wijder ging de poort open, nog wijder, nòg wijder.... en toen donderde eensklaps een stem vanuit de burcht. „Verrader.... vuile verrader.... hier jij!"
De man die de poort geopend had werd ruw teruggetrokken en een regen van pijlen en werpspiesen daalde op de boten van de bruine mannen met de scheve ogen neer. Tegelijkertijd verschenen op de oever een aantal zwaarbewapende mannen, die eveneens de ingesloten rovers gingen bestoken....
Met ogen tintelend van plezier volgden de jongens het gevecht, zij letten niet meer op Undine, die zwijgend naast hen zat. Waarschijnlijk bevonden zich bloedverwanten, misschien haar vader of broers zich onder de aanvallers, wiens nederlaag zeker was, en wiens lot vreselijk zou zijn.
Ze had gekozen, ze had gevangenen bevrijd en daarom moest ze vluchten, maar dit had ze niet gewild. Ze sprong op en wilde weglopen, naar de boten en de mannen, haar vader, haar broers gaan helpen, maar Bernhard greep haar op het laatste ogenblik bij haar been en trok haar terug.
„Hier blijven," beval hij, „als je daarheen gaat betekent het je dood. De bewaker moet losgekomen of bevrijd zijn, hij bevindt zich tussen de strijdenden, daar in die boot. Ongetwijfeld zal hij verteld hebben wat jij voor ons hebt gedaan. Je

eigen volk zal je doden meisje, als je niet ten offer valt aan een pijl of een spiets van de waterbewoners."
Undine, die vrijwel begrepen had wat Bernhard zei, boog het hoofd, en deed geen enkele poging meer om los te komen.
De strijd was spoedig beslist, de waterbewoners dreven de rovers bijeen, ontwapenden ze en bond ze aan elkaar, twee aan twee.
„Kom," zei Bernhard tegen het meisje, want hij wist welk lot de bruine mensen met de scheve ogen wachtte, de waterbewoners kenden thans geen genade, het water zou het graf van de rovers worden....
Niet van allen, Volker maakte, toen enige waterbewoners hem wilden binden een onverhoedse beweging, sprong in het water en zwom naar de overkant. Een regen van pijlen werd hem nagezonden, en enkele mannen sprongen in boten om hem na te zetten. Volker was evenwel een geducht zwemmer, gebruik makend van de duisternis grotendeels onder water zwemmend ontkwam hij zijn achtervolgers en verdween in het bos.
Even later voegde de bronsman zich bij de twee vrienden en het meisje. Hij hijgde nog van inspanning, ook hij was in een boot gesprongen om Volker te achtervolgen, Volker de dief, voor wie hij eenmaal in de bres was gesprongen, maar die van zijn goedheid zo'n slecht gebruik had gemaakt....
„We kunnen vannacht bij de waterbewoners blijven," verklaarde de bronsman. „Ze zijn mij dankbaar, omdat ik ze tijdig heb kunnen inlichten. Ik had afgeluisterd wat de rovers van plan waren. Onder de waterbewoners was een verrader. Hij had met de rovers gemene zaak gemaakt, was na zijn zogenaamde gevangenschap terug gekeerd en zou de poorten openmaken, wanneer Volker een afgesproken teken gaf. De hoofdman van de waterbewoners lichtte zijn mannen in, nadat ik alles verteld had, en men besloot de verrader rustig zijn gang te laten gaan, maar onderwijl scherp op te letten. Zo liepen

de rovers in de val, hun lot is beslist, geen van hen overleeft dit avontuur. Gaan jullie mee?"
„Behalve Volker dan zeker," zei Bernhard spijtig, „die is ontsnapt."
„Ook Volker ontkomt zijn straf niet," verklaarde de bronsman ernstig, „morgen wordt een klopjacht in het bos gehouden, de waterbewoners kennen iedere boom en iedere struik. Morgen gaan ze ook naar de legerplaats van de bruine mannen om de vrouwen en de kinderen te halen."
„Wat zal hun lot zijn?" vroeg Undine ineens.
De bronsman keek haar recht in het gezicht.
„De waterbewoners zijn eerlijke mannen, meisje, eerlijk als de stam van Bernhard en Bruno en alle andere stammen hier. Zij voeren geen krijg tegen vrouwen en kinderen, voor hen zal genade voor recht gelden. Maar Volker krijgt zijn straf."
„Daar zal jij dan geen getuige van zijn, bronsman," siste plotseling een stem aan zijn oor en Volker, de hoofdman van de bruine mensen met de scheve ogen sprong uit het struikgewas. Bliksemsnel nam hij een grote steen van de bodem en slingerde die in de richting van Sieger. En vóór Sieger, die ternauwernood de steen had kunnen ontwijken, een wapen had kunnen grijpen stormde de rover op hem af met een mes in de opgeheven vuist. De jongens waren te veel geschrokken om iets te kunnen doen, alles ging zo snel in zijn werk..
Het was Undine die de strijd besliste, vóór de jongens beseften wat er eigenlijk gebeurde had zij een gevlochten koord uit haar kleed gehaald, een koord waaraan aan het einde een grote lus zat, een werplus voor wild, voor herten en elanden.
Daar tuimelde Volker op de grond, met één beweging had Undine hem het koord om de hals geworpen en toegetrokken. Nu kwamen de jongens weer bij hun positieven, samen met Sieger trokken zij de strik los en vergunden de halfgestikte rover weer adem te halen. Toen boeiden zij hem secuur en

brachten hem naar de waterburcht. Op verzoek van Sieger zou Volker de volgende morgen berecht worden, hoewel het vonnis vast stond, wilde de bronsman toch niet dat de rover zonder vorm van proces gedood zou worden zoals met de anderen was geschied. Dit had hem eveneens tegen de borst gestuit, maar voor de anderen had zijn woord tevergeefs geklonken.
Omdat Sieger zelf ook door Volker benadeeld was had ook hij het recht mede de strafmaat te bepalen. Zouden Bernhard en Bruno mondig zijn geweest dan hadden zij ook een stem in het kapittel gehad, hun ontvoering werd Volker als hoofd van de rovers aangerekend, nu trad Sieger namens hen als klager op.
Volker ontkende niets, tevergeefs trachtte Sieger hem er toe te bewegen berouw te tonen over zijn misdaden. Met een blik vol haat bleef hij de bronsman en de overige rechters aanstaren en toen het doodvonnis over hem werd uitgesproken, liep hij met opgeheven hoofd naar de plaats der gerechtigheid.
Bernhard en Bruno kregen toch nog medelijden met de aanvoerder der roversbende en ze zeiden tegen de hoofdman van de waterbewoners, dat ze de straf toch wel wat zwaar vonden. Deze antwoordde hun echter: „Jongens, ge weet nog niet aan welk gevaar ge ontsnapt zijt, wat lot u boven het hoofd heeft gehangen. Ge zoudt als koopwaar verhandeld zijn; men had u verruild tegen vee of iets anders. Als slaven hadt ge moeten werken bij vreemde volken in verre landen, totdat uw krachten u begaven en ge er dood bij zoudt zijn neergevallen. Neen, er behoort streng tegen zulk geboefte te worden opgetreden; ze dienen te weten, de rovers, welke hoge straf er staat op een dergelijk misdrijf."
In de middag vertrok Sieger de bronsman met zijn beide vrienden, zijn twee honden en het meisje. Het grootste deel van zijn waren had men in de verlaten legerplaats van de bruine mensen met de scheve ogen teruggevonden, Sieger

„Ik ruil hier het liefst paarden," antwoordde Sieger.
„Hebben ze die hier dan vele?"
„Ja, hier worden er vele gefokt, maar de handelaar haalt die overal vandaan waar hij ze maar kan inruilen."
Voor de reizigers het grotere dorp bereikten, passeerden ze nog een tweetal kleinere nederzettingen, waar ook flinke woningen waren gesticht. En de grote essen en de goed afgebakende weiden met glanzend vee verrieden, dat hier werkzame mensen op vruchtbare bodem woonden. Volgens Sieger lag dan ook in deze streek een groot aantal nederzettingen. Weer werd een riviertje overgestoken; nu ging het nog zonder hulp van een drijvende brug. Daarna volgde het veldspoor de loop en had men spoedig het grotere dorp bereikt. Sieger was reeds met zijn kar bij de woning van de handelaar aangekomen. Deze was niet thuis, maar zijn vrouw nodigde de mannen en de jongens bij zich in haar woning en stuurde een van haar kinderen uit om vader te halen. De reizigers brachten nu eerst hun paarden in de stal.
De vrouw van de handelaar vertelde haar gasten, dat haar man deze dag werkte aan de oprichting van het grafmonument van hun opperhoofd.
Sieger schrok op van dit nieuws.
„Wat?" riep hij uit, „is Dieric dan gestorven?"
„Zo is het," antwoordde de vrouw. „Hij was wel niet jong meer, maar niemand had toch gedacht, dat hij ons zo spoedig zou verlaten."
„Er wordt zeker een grote heuvel voor hem opgericht," opperde de bronsman.
„Zo groot als er in het hele land niet een is te vinden. Want Dieric was een groot aanvoerder, zoals men ook nergens een tweede vindt."
„Ik weet het," beaamde Sieger. „En hij heeft ook deze nederzetting groot gemaakt. Toen vader hier, jaren geleden, voor

het eerst kwam, stonden hier slechts enkele kleine en vervallen hoeven."
De deur van de woning werd geopend en de handelaar trad binnen. Hij en de bronsman begroetten elkaar als oude vrienden en Sieger vertelde aan Arend, de handelaar, wie de beide knapen waren, die hij bij zich had.
„Flinke kerels," zei de man, terwijl hij Bernhard en Bruno vriendelijk toeknikte. „Zoiets vind ik prachtig. Nog zo jong en dan al uit eigen beweging een heel stuk van de wereld door te reizen."
Onderwijl de vrouw des huizes brood en vlees en melk bracht voor de reizigers ontspon zich tussen de mannen een gesprek over het gestorven opperhoofd en diens grafmonument.
„Ge hebt hier een ernstig verlies geleden door de dood van Dieric," merkte Sieger op. „Wanneer is hij gestorven, Arend?"
„Ruim een maan geleden."
„En is de heuvel nu nog niet klaar?"
„Dat duurt nog wel een maan, Sieger. Ik zal je er straks naar toe brengen, dan zult ge kunnen zien, welk een werk er aan is verbonden. Maar Dieric is het waard. Lang, zeer lang nog na deze tijd zal men op de machtige heuvel wijzen en men zal fluisteren: „Ziet, daar ligt een groot aanvoerder te slapen, die een vader was voor zijn volk."
Bruno waagde nu te vragen: „Was Dieric een geweldig aanvoerder in de strijd tegen andere stammen, Arend?"
De handelaar keek de beide jongens even aan en dacht een ogenblik na. Toen sprak hij:
„Luistert. Ik zal jullie vertellen, wie en wat onze hoofdman was. En draagt mijn woorden over naar uw stam en naar allen die ge ontmoet en zegt dan, dat ge hebt gezien welk een groots gedenkteken zijn mannen voor hem bouwen.
Eens, het was in de tijd, toen ik nog jong was, was de wereld hier ook nog een wildernis. Er stonden hier slechts enkele armelijke woningen, waar men een paar magere koetjes en

wilde nog de nederzetting bezoeken die het eindpunt of liever het keerpunt van de reis betekende. Maar eerst bracht hij Undine naar het dorp van Alberik, waar diens vrouw zich over haar ontfermde.
Undine verdween hiermee uit het leven van de beide jongens, zij zagen haar nimmer terug. Naar verluidt werd zij door de vrouw van Alberik verder opgevoed en ontwikkelde zich tot een mooi en zeer verstandig meisje. Haar aangeboren gaven stelden haar in staat in de samenleving van zo lang geleden, een bepaalde rol te spelen, men zegt dat zij een zieneres geworden zou zijn, een bijzonder begaafde vrouw, een Wijze, aan wier oordeel de stammen zich veel gelegen lieten liggen.
Zo werd dit roversmeisje een geachte, haast aanbeden figuur, Undine, de zieneres werd het onderwerp van vele verhalen, haar naam werd nog eeuwen later genoemd, wanneer de stammen bij het haardvuur zaten en de oudste vertelde wat hem door zijn vader was verhaald, die het weer op zijn beurt van diens vader had vernomen....

Tegen de avond bereikte men het dorp en allen, mensen en dieren werden onderdak gebracht bij Siegers vriend, de handelaar. Het was een reeds bejaarde man, die sedert vele jaren de bronswaren haalde van de oorden, waar deze gegoten en verder bewerkt werden.
De hele volgende dag bleven de reizigers nog in de nederzetting, want Sieger en de andere handelaar hadden onderling zeer veel te ruilen en beiden moesten soms lang wikken en wegen, voor er een koop was afgesloten. Toch werd er heel wat geruild en toen eindelijk de beide mannen hadden afgehandeld, was er heel wat van de huiden en bonten van Sieger in eigendom bij de ander overgegaan. Ook een aantal stenen wapens, vooral mooiere stukken en barnsteen

bleef hier achter. Daartegenover had Sieger een schat van bronzen wapens en werktuigen en sieraden gekregen en ook kunstvolle gouden werkstukjes.
De voorraad ruilartikelen voor de zuidelijke streken was nu bij de bronsman zeer geslonken. Hij was bijna door de bontvellen heen en ook de voorraad barnsteen was sterk gedund. Wel was er nog een beduidend aantal stenen wapens en vuurstenen platen, maar voor een deel daarvan zou hij op de terugreis nog wel liefhebbers vinden in verschillende nederzettingen, meende hij.
Op de eerste dagen van de terugreis werd de oude weg gevolgd. Daarna sloeg Sieger een smal zijspoor in, dat rechtsaf liep. De knapen zagen hem toen een weinig verwonderd aan en ze vroegen waar ze nu naar toe gingen.
„Naar huis," antwoordde de jonge bronsman.
„Maar we zijn toch niet over dit weggetje gekomen."
„Neen, maar we gaan de terugweg over geheel andere wegen en door andere streken. Dit is wel een heel slecht spoor, maar misschien komen we na morgen weer op een bredere weg en die zal ons dan naar het Grote water brengen, in de buurt waarvan wij wonen. Maar het duurt nog vrij lang voor we daar zijn."
Toen men het gebergte met zijn uitlopers weer achter de rug had, zei Sieger, dat men na een kleine dagreis een grote nederzetting zou hebben bereikt. Het was de grootste, die ze op de gehele reis te zien zouden krijgen. Er stonden heel veel woningen, vertelde de jonge bronsman, en sommige bestonden uit twee gebouwen waartussen aan een der uiteinden een verbindingsstuk. Zijn jonge vrienden zouden wel gelegenheid krijgen om dit dorp goed op te nemen, want er woonde een handelaar, waarmede hij zeker handel zou kunnen doen.
„De mensen in deze streek zullen toch niet veel waren kunnen aanbieden," meenden de knapen.

enige schapen hield. Paarden kende men hier eigenlijk nog niet. Hier en daar hadden de mensen een klein akkertje aangelegd of een weitje afgepaald, daar waar wat slechte, sprietige grassen groeiden. Overal was het verder een wild dooreen groeien van bomen en struiken en plassen.
Dieric was nog jong toen hij het opperhoofd werd van onze kleine stam. Maar dat vond men geen bezwaar, want hij was krachtig, vol werklust en verstandig. En hij begreep, dat de bodem hier zeer vruchtbaar was en dat hier vele mensen zouden kunnen leven als er maar flink aangepakt werd. Welnu, onder zijn leiding werd er flink aangepakt; er kwamen paarden, die het zwaarste werk deden bij het maken van nieuwe weiden en akkers. De bevolking der nederzetting groeide toen snel, want ook van andere stammen kwamen er naar hier. Nieuwe grotere hoeven werden gebouwd. En de anderen in de buurt zagen het goede voorbeeld en gingen zich ook inspannen; ook die nederzettingen gingen vooruit. En Dieric haalde hier arbeidzame gezinnen naar toe, die op een arme bodem woonden en voor die mensen werden gezamenlijk woningen gebouwd.
En zo kwam het, dat de mensen hier rijk werden aan akkerland en vee. Maar toen kwam er een tijd, dat stammen, die woonden naar de kant, vanwaar de zon komt, hier kwamen roven en plunderen en branden. 's Nachts haalden ze het vee van de weiden en het rijpe koren van de es. Want die lieden hielden niet van werken en trachtten te leven van de vruchten van de arbeid van andere mensen. Ze overvielen in groten getale dan deze dan die nederzetting en doodden daarbij mensen van onze en andere stammen. Onze mannen boden wel verwoed weerstand, maar waren onmachtig de onverhoedse nachtelijke aanvallen af te weren. Er gingen zelfs al stemmen op om naar veiliger streken te verhuizen.
Nu toonde Dieric zich eerst goed het grote opperhoofd. Hij reisde naar alle nederzettingen, die op een kleine dagreis in het rond verspreid lagen. En overal wees hij de mannen er op,

dat men hier te gronde zou gaan, als iedere stam zich op zijn eigen houtje tegen de aanvallers bleef verdedigen. Hij riep de lieden op voor een grote vergadering, waar men middelen zou beramen om gezamenlijk de boosdoeners te bestrijden.
Ik zal kort zijn. Dieric werd leider van al die nederzettingen die zich nu aaneen hadden gesloten. Hij trok met een paar mannen naar de streek waar de dieven en moordenaars woonden om hun land en hun sterkte te verkennen. Daarop trok hij met een heel groot leger van al de weerbare mannen van de verbonden stammen uit. De nederzettingen van de rovers werden omsingeld en bestormd. Velen van hen werden gedood, de anderen vluchtten en hun woningen werden verbrand.
Er was nu weer vrede en rust in het land en de nederzettingen groeiden weer. Maar het verbond der stammen bleef en het bestaat ook nu nog. Geregeld nog heeft er een vergadering van alle weerbare mannen plaats.
Nog eenmaal kwamen rovende stammen weer dicht in de buurt; maar snel gingen onze boden langs de nederzettingen en allen stroomden weer toe. Dieric versloeg ook deze indringers vernietigend.
Zo was Dieric groot in dagen van vrede en dagen van strijd. En overal waar twist was tussen de stammen, werd hij geroepen en men onderwierp zich steeds aan zijn uitspraak, want hij was eerlijk en rechtvaardig.
En nu, jongens, is ons beminde opperhoofd dood en is het niet vanzelfsprekend, dat alle stammen hebben besloten, dat men zijn nagedachtenis wil eren door het oprichten van een groots grafmonument?"
De handelaar eindigde hiermee zijn verhaal, dat door de knapen met grote aandacht was aangehoord. Het was een ogenblik stil. De gedachten van de aanwezigen waren bij de grote dode.
Arend bracht zijn gasten daarna naar de plaats, waar men bezig was de heuvel op te werpen. Deze werd opgericht, daar waar

de bodem reeds een natuurlijke verheffing had en waarop reeds meer graven een plaats hadden gevonden. Dieric kwam dus te rusten tussen die van zijn stam, die hem reeds waren voorgegaan. De heuvel zou, gelijk ook al de andere, het beeld van het verder vrij vlakke landschap beheersen.
Het was daar een grote drukte. Vele mannen waren bezig zand te graven in de buurt en wierpen dit in karren of op slepen, die dan door paardekracht en zelfs met behulp van koeien als trekdieren naar de heuvel werden gebracht.
Toen de reizigers de heuvel-in-opbouw zagen, begrepen ze heel goed, dat men zoveel tijd nodig zou hebben om het gedenkteken op te richten. Wat betekende een kar met zand op zo'n machtige heuvel? Arend vertelde, dat het monument tien ellen hoog zou worden in het centrum en in doorsnee honderd ellen zou meten. De kring van zware veldkeien, die men zag, gaf de cirkelvormige begrenzing van het bouwwerk aan. Wanneer het werk klaar was, dan zou — zo zeide Arend — een groot steenblok het kronen.
De handelaar deelde verder mede, dat het eigenlijke graf van stenen was gebouwd. En hij vertelde, dat men Dieric prachtige wapens van steen en brons waren meegegeven en dat zijn as in een kunstvol versierde urn was geborgen, die nog weer in een bronzen emmer was gesloten.
Sieger deed zijn zaken met de handelaar Arend af en voort rolde de kar weer over heuvels en door dalen, door eindeloze heidevelden, door riviertjes en beken, dagen na dagen lang, tot eindelijk de bomen rond de woningen van Mansheim weer voor de ogen van de reizigers opdoemden. De eerste van hun dorpje, die de knapen zagen, was de schaapherder, die hen vanaf zijn kudde vrolijk toewuifde.
Voor de drie de nederzetting binnenreden, kwamen reeds ouderen en jongeren hen met vreugde verwelkomen. En toen de wagen stilhield, spanden behulpzame handen het paard uit en brachten het naar de stal. Bruno ging met zijn moeder mee,

die hem met een gelukkig gezicht afhaalde en Sieger verdween met Bernhard in de woning van Mans, omstuwd van Bernhards moeder, zijn zuster en broertjes.

In de namiddag hadden zich alle leden van de families der beide knapen in de woning van Mans verzameld. Ook de Wijze was aanwezig.

Sieger deelde aan de kleineren gekleurde kralen uit. Linde had uit zijn hand reeds een gouden ring ontvangen, maar hij had haar die gegeven zonder dat een harer kleine broertjes er iets van kon merken.

Wervelwind en Hertengang, die voor de afreis al vriendschap hadden gesloten met de hond des huizes, lagen thans, moegestoeid, languit op de bodem.

Bernhard en Bruno moesten nu vertellen; wat ze allemaal op de grote reis hadden gezien en beleefd en ze deden dat graag. en waarheidsgetrouw als ferme knapen, zonder te overdrijven. Ze vertelden van de grote wateren met de drijvende bruggen, van de hoge bergen, van de waterburcht, van het verbranden van een dode en natuurlijk over hun grote avontuur: de ontvoering en de rol welke Undine en de bronsman daarbij gespeeld hadden. Tenslotte over de grote hoofdman Dieric en zijn streven vrede onder de stammen te brengen.

Zo zaten ze daar lang bijeen, de beide families, de Wijze en de bronsman. En toen de jongens meenden dat ze hun hele wedervaren zo ongeveer verteld hadden riep Bruno: „Als ik groot ben word ik ook handelaar, zoals Sieger en dan maak ik mijn reizen wel twee maal zover."

„En jij Bernhard?" vroeg de bronsman lachend.

„Nee, ik niet," zei Bernhard peinzend. „Ik wil een groot opperhoofd worden gelijk Dieric was. Dan wil ik ook vrede brengen.

In mijn rijk zal het niet meer voorkomen dat stropende benden het land doorkruisen en onheil stichten. Dan zullen er geen Volkers en geen Undines meer zijn, alleen gelukkige tevreden mensen."
„Zo zei het," sprak de Wijze....

EINDE.